

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

IV. évfolyam 10. szám, 2009. október

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

A Drégelyi vár zászlaja (Karaffa Gyula fotója)

Tartalom:

- 3. o.: Anyám gondolatai;** (Ketykó István verse)
4. o.: Szivárványt rajzoltam az égre; (Pongrácz Ágnes verse)
6. o.: Hétfő; (Végh Tamás verse)
8.-10. o.: A szobáztató; (Kő-Szabó Imre írása)
12.-15. o.: Sanyi bácsi kocsmája; (Kovács T. István írása)
16. o.: Csak úgy...; (Móritz Mátyás verse)
18.-29. o.: Drégelypalánk történetéből; Érsekvadkert történetéből; (Végh József képes helytörténeti írásai)
30. o.: A fácán; (Maglódi Imre verse)
32.-35. o.: Utolsó stáció; (Magdás Emőke verse)
36. o.: Gondolatok a hazáról; (Csapó Lajos verse)
37. o.: Úgy vágytam; (Kontra Marika Szvita verse)
38.-39. o.: Mozaikcserepek; (Videcz Ferenc verse)
40. o.: A kunyhó; (Szájbely Zsolt írása)
42. o.: Összekacsintás; (Székács László verse)
44.-51. o.: Könyvajánlók, recenziók;
52.-57. o.: Beszámolók;
58.-65. o.: Most látható a természetben, 11. rész, november; (Balog István természetismereti rovata)
66.-67. o.: Auditor: Józan paraszti managerszemlélet; (Szávai Attila írása)
68.-79. o.: Bemutatjuk: Helytörténeti Emlékház, Érsekvadkert;
80.-82. o.: Pályázatok;
84.-85. o.: Madárvonulás; (Borsi István verse)
86. o.: Arad hangjai; (Hörömpő Gergely verse)
87. o.: Impresszum;

E havi számunkat az érsekvadkerti Helytörténeti Emlékházban általam készített képekkel díszítettük. Köszönet érte a Réti házaspárnak! A Szerk.

KETYKÓ ISTVÁN

Anyám gondolatai

Hová is tűnhettek a petróleumszagú képek...?

A fekete gerendákat néztem, lestem

hogyan hízik a pókháló, akár a csönd ...

Hová is lehettek a szekrények,

melyeket Bözsinek ígértem ... ? - ő jó hozzám

igen, a szekrényeket néki adom ...

Hová is mehettek a kakasok az udvarról...?

Tegnap még hallottam, hogy marakodnak

s miért nem kukucskál be az ablakon

a függönyt félrehúзва Manci...?

De hiszen levágták hajam,

érezem a kezemmel - - -

Kiáltanék, de nem tudok

sebes a szám és könnyeim is befelé hullanak ...

Verőcemaros , 1977. október 1.

PONGRÁCZ ÁGNES

Szivárványt rajzoltam az égre

Szivárványt rajzoltam az égre,
gyögyharmat mosta el minden vétkeket,
kitárt kapun kiáltom: élek,
Csodaországba Aliz megérkezett.

VÉGH TAMÁS

Hétfő

Nehéz vasba öltözik a reggel.
Dér dereng az elhullatott idomokon,
Félbehagyott mozdulatok ütnek át
Az elengedett anyagokon.
Munkába áll az ember, keze végigsimít
Sokszor markolt szerszámokon.
Ahogyan tegnap, ma ugyanúgy meg lehet
Teremtve az állandóság isteni rendje.

Egy katonai derékszíj története
Rauscher/Réti István/sz.1884.dec.25./
1914-ben újoncként kapta ezt a KUK 171.sz.derékszíjat.
Viselte az I.világháborúban,sebesülésekorRavaruskánál,
/lábsérülés/Bécsben kórházban

KŐ-SZABÓ IMRE

A szobáztató

Líviát már napok óta nem látta senki a Budai úti kiskocsmában. – Biztos beteg! – mondta valaki ott a pultnál. – Az nem lehet! – érvelt egy középkorú fickó. – Miért? – kérdezte a mellette álló haverja. A középkorú gondolkodott egy darabig, majd előadta érveit: - Azért nem lehet, mert Lívia ereiben már nem is vér folyik, hanem vodka. Ő vodkába van ágyazva! Őt a betegség messze elkerüli!

Így is volt ez részben. Lívia nem dolgozott, rokkantnyugdíjas volt, de erről sohasem beszélt. Általában délutánonként jött le az ivóba. Leült egy szabad asztalhoz és vodkát rendelt. A napi adagja tíz körüli feles volt, kis szódával. Ez a sok kisszóda azért jó, mert hamarabb érzi az ember, hogy ivott. A mendemonda szerint a szénsav buborékokra kapaszkodik az alkohol, és így gyorsabban bejut a vérbe, tehát hatásosabb. A poharak számának növekedésével, megeredt a nyelve. Bárkivel szívesen beszélt, néha kötözködött, de inkább kacérokodott. Ilyenkor igazán nő volt, legalább is kibújt belőle a nő, pedig voltak hiányosságai. Először is közepes termetű, barna hajú, középkorú nő volt. Ez még nem lett volna baj. Súlyára nem panaszkodhatott, a teremtő nagy mellekkel áldotta meg. Ez talán még erotikus külsőt is kölcsönzött zömök alakjához, de vastag, telt lábai, különös figurává avatták. – Zongora lábai vannak, nem is baj! – mondta egyszer az egyik vendég. – Ha megtámasztod, biztosan nem dől el! Ez utóbbit nem a vicc kedvéért mondták, mert volt bizonyos alapja is ennek. Ugyanis, amikor férje, az „Őr” Jani dolgozott, örködött, mert egy nagy cégnél volt vagy nő, akkor szabad volt a vásár. Nem egy fickó kötött ki ilyenkor nála, hiszen valamiből finanszírozni kellett azt a sok feles vodkát, hogy napról napra meg tudja tölteni, a mondás szerint, ereit. Az „Őr” Jani egy eléggé málé fickó volt. Ha lekísérte a feleségét a kiskocsmába, mert ritkán ez is előfordult, akkor csak ült a korsó söre mellett és nem beszélt. Többen úgy egymás között meg is kérdezték: - Hogyan lehetett ez ő? Mondta valaki: - Ilyen kiállással, ha jön a betörő, akkor összetrottyantja magát! – de hozzá tette: - Alkalmasság nyilvánították, mert régen körzetes rendőr volt, így ért a fegyverekhez! Érvnek ezt is el lehetett fogadni. Soha nem hallotta senki, hogy Lívia veszekedett volna az „Őr” Janival. Sőt, az „Őr” Jani úgy tett, vagyis úgy látszott, hogy nem lát semmit. Összegezve, amikor elment szolgálatba, mert az ugye vagy huszonnégy, vagy negyvennyolc óra volt, akkor Líviáé volt a világ. Tehát az „Őr” Jani, a másik sok Jani szemébe süket és vak volt.

Líviának volt egy barátnője. Azért barátnő, mert így mondták mindig egymás között, a Panni. Panni szép, mutatós nő volt, csak a száját ha kinyitotta, akkor dőlt belőle válogatás nélkül mindenféle trágárság. Először, ha találkozott vele az ember, még érdekesnek is vélte, de huzamosabb ideig már fárasztó és közönséges volt. A Pannival régebben együtt dolgoztak, de nem azon a munkahelyen, ahol most Panni, hanem egy korábbi melóhelyen. Olyan több vodkás napon a két nő elmesélte Sörös Marinak, hogy a szakszervezeti titkár, meg a termelési csoportvezető kettőjüket mindig elvitte egy olyan brigádtalálkozó félére. Ez a találkozó rendszerint havonta egyszer-kétszer megrendezésre került, valamelyik vadászházba. Volt ott vaddisznó pörkölt, vodka több üveggel, és rendszerint le is pihentek, hogy másnap minden rendben legyen. Most Panni egy boltban dolgozik, pénztáros, két műszakban. Ha úgy jön ki a beosztása, hogy délelőttös, délutánonként be szokott jönni Líviához. Ő is bedob ilyenkor egy-két felest és megy a pletykálkodás. Lívia egyszer meg is kérdezte Pannit: - Hogy vagy a főnökkel? – Jól! – mondta Panni. – Néha bemegyek vele a raktárba! Nincs semmi baj! – összegezte a helyzetet és rendben lévőknek tekintett mindent.

Egyik nap Lívia a szokott időben jött a kiskocsmába. Leült a pult közeli asztalhoz, látszott rajta, hogy valamiféle megfázás kerülgeti. Be is kapott gyorsan két feles vodkát. – Ez jól esett! – mondta Sörös Marinak, aki odaült beszélgetni. – Egy kicsit meg vagyok fázva! – összegezte a helyzetet. A szomszéd asztalnál ült egy bőrdzsekis fickó, aki hallotta a beszélgetést. Oda is szólt: - Bors kúrát kellene vened! – mondta a férfi, és magabiztosan mosolygott. – Nem tudom, mi az? – szólt Lívia és érdeklődően nézett a férfira. Az kihúzta magát és kivárt egy kicsit, gondolta, így nagyobb lesz a hatás. – Mond már! Ne vacakolj! – biztatta egy kicsit indulatosan Lívia. Erre többen odafigyeltek. Érződött, hogy valami történi fog. A férfi körülnézett és eléggé akkurátusan kezdett beszélni. – A bors kúra igen hatásos gyógymód nátha ellen! Te meztelenül hanyatt fekszel. – mutatott Líviára. – Hasadra teszünk néhány szem borsot, én meztelenül ráfekszem, és addig dörzsöljük, míg nem lesz belőle törött bors!

Erre aztán kitört a nevetés, zengett az egész kocsmá. A fickó még hozzá tette: - Ez idő alatt biztos elrúgod a náthádat! Mosolygó tekintettel körülnézett, hogy learassa a fellépés tetszését. Lívia nem lepődött meg. A bőrdzsekis szemébe nézett és azt mondta: - Gyere, próbáljuk ki, ha akarod mehetünk! A srác óvatosan körülnézett és visszafogott az emelkedett hangnemből. Kicsit megszeppent, ez látszott rajta. Próbálta a szót másfelé terelni, de ez nem sikerült neki. A többiek biztatták is, mit toporog itt, rajta hát! A bőrdzsekis felállt, és kissé vörös arccal kiment a vécére.

Egy távolabbi asztalnál ült egy kopaszodó férfi. Eddig csendben üldögélt és iszogatta sörét, de erre a hirtelen jött fordulatra felcsillant a szeme. Itt lehet valamit kezdeni. Ismeretlen volt, talán egyszer-kétszer ha látták ebben a csehóban. Még nem ismerte a dörgést, ki kihez tarozik, mit lehet tenni. Közelebb jött, majd leült Lívia asztalához. Beszélgetni kezdtek, a beszéd fonala nem vált ismertté, mert azt halkán folytatták egymás között. Közben Sörös Mari átült egy másik asztalhoz, hogy ne zavarjon. Csak az tűnt fel, hogy a kopaszodó férfi kettésével rendeli Líviának a vodkákat. Lívia felszabadultan nevetett, bizalmasan veregette a férfi vállát, néha a keze meg is pihent rajta. Így ment ez úgy este fél kilencig, amikor is összeszedték magukat, és együtt elmentek.

- Ezt most jól kifogta! – mondta Péter, a csapos. – Bevett vagy tizenöt felest. Még a lábán sem tud megállni! – mondta úgy félhangosan, a poharakkal babrálva.

- Nem is kell állnia, legalább is neki nem! – egészítette ki egy pultnál könyöklő szürke felöltős férfi.

- Ez így igaz! – összegezte Péter a csapos, és elkezdte mosogatni a közben összegyűlt szennyes poharakat.

Másnap korán reggel, eléggé gyűrött állapotban ismét megjelent a tegnapi esti kopaszodó férfi. Kialvatlannak látszott, mintha egy nyújtott bányászszakból jött volna. Leroskadt egy asztalhoz, kávéért kért, de ivott két vodkát is, meg később egy sört. Ettől mintha összeszedte volna magát, beszélni kezdett: - Nem volt nagy élmény ez a látogatás. Szegény Lívia olyan részeg lett, hogy nem lehetett őt semmire használni. Reggel felé jött össze valami, de az nem volt az igazi. Úgy látszik, ezt is meg kell tapasztalni. Ez egy jó lecke volt! Ne kezdj ismeretlenekkel! – mondta, mint egy monológot. Közben megivott még két korsó sört, aztán nehezen kibotorkált vizelni, majd köszönés nélkül kilépett az utcára. Ő maga sem tudta, merre jár.

Eltel pár nap. A kiskocsmá élte hétköznapi, lüktető életét. Líviát sem látta senki. Mintha eltűnt volna, nem adott életjelt magáról. Többen hiányolták is. Péter, a csapos megjegyezte: - Biztos betegszabadságon van. Vodkamérgezése lehet! Egy fickó még hozzátette: - Az „Őr” Jani szobafogságra ítélte. Most ő vigyáz rá! Egyik ivócimbora kiegészítette: - Töltött fegyvere van, két golyóval! Ezen aztán eléledtek egy darabig, mert mindig úgy volt, ha valaki bedobott egy témát, azt körbeforgatták mint egy nagy cubákat, aztán ahányan voltak, vadabbnál vadabb ötletekkel körberágták. Közben nagyokat nevettek, a nevetéstől kiszáradt torkukat pedig nagy buzgalommal öntözték. Volt, aki sörrel, vagy egy laza fröccsel, a biztos célba érők kemény pálinkával. Mert a cél ebben az „intézményben” mindig a bágyadt, bódult jókedv volt. Ezért látogatták.

Talán egy hét telt el, amikor Lívia megjelent a kiskocsmában. Nem volt egyedül, két férfi társaságában jött be. Vidámak voltak, már érződött rajtuk, hogy bemelegítésként máshol is jártak. Látszatra eléggé bizalmas kapcsolatot lehetett feltételezni. Lívia beszélt, kacérokodott. Az első „beöntések” már megtették hatásukat. A két férfi közül az egyik olyan negyven év körüli, alacsony, köpcös fickó volt. Ő nyíltan fogdosta Lívia combját, karját, megsimogatta a hasát oly módon, hogy a melleit is útba ejtette. Lívia mindezt természetesnek vette, nem tiltakozott. A másik srác szerényebb volt. Korban közel az ötvenhez, colos, vékony termettel. Ő csak szemlélte az eseményeket. A vodkás poharak gyorsan cserélődtek. A két férfi és Lívia között nagy volt az egyetértés. A pultnál az egyik törzsvendég meg is jegyezte Péternek, a csaposnak: - Az „Őr” Jani biztos szolgálatban van! – Úgy látszik! – mondta Péter, szinte beleegyezőleg, mert tudta, ennek úgy is az lesz a vége, hogy ezt a két fickót felviszi a lakására, aztán jön a himi-humi játék. Fizetnek, mert azt Lívia sohasem felejtje el, és mehetnek, amerre csak akarnak.

Péter, az ismert gyakorlat alapján nem tévedett, mert úgy kilenc óra körül, amikor hármójuk között a hangulat a kocsmá plafonját verte, felkerekedtek és együtt elindultak Lívia lakására. Másnap reggel a nyitással ismét Péter volt a soros. Ahogy levette a lakatot az ajtóról, a szeszt nélkülözők sora már ott toporgott. Nem egy volt köztük, aki remegő kezét, melybe az italos pohár volt, a másikkal kellett lefognia, hogy a drága nedű cseppjei nehogy kárba vesszenek. Aztán egy-két feles után már nyugalom szállta meg a korai vendégeket, úgy mutatott, mint egy kórházi kórterem gyógyszerosztás után. Itt nem ágyak voltak, csupán apró asztalok, kis puffokkal. Ezen egyensúlyoztak a vendégek, hogy a reggeli torna is meglegyen egyben. Síri csend volt, amikor megjelent az ajtóban a tegnapi esti két férfi. Nem látszottak megtörtnek, sem fáradtnak. Vidáman léptek a pulthoz és kávéért kértek. – Jó erős legyen! – mondta az alacsony, köpcös fickó.

– Nyomjál bele egy-egy kis rumot is! – tette hozzá a colos. Aztán egymással voltak elfoglalva. Úgy beszélgettek, mintha nem lenne körülöttük senki, csak ők lennének ott. A többiek némán hallgattak.

- Ez egy jó buli volt! – mondta a köpcös. – Már rég vártam egy ilyenre! – egészítette ki a colos. – Megvolt mind a kettőnknek! – Többször is! – egyeztették a véleményeket. Ezek után úgy tűnt a némán hallgató közönségnek, hogy nem két férfi áll itt előttük, akik átmulattak egy görbe éjszakát, hanem valami győztes harcosok, akik az éj leple alatt valami nagy csatát vívtak. Hősöknek érezték magukat. Aztán kitűnt a beszélgetésükből, hogy ők gépszerelők. Öt nappal ezelőtt jöttek Pestről, hogy itt az egyik cégnél beüzemeljenek egy présgépet. Végeztek a melóval, meg is voltak velük elégedve. Ők pedig úgy gondolták, mielőtt visszautaznának a honállomásra, csapnak egy görbe estét, netán éjszakát. – Nem volt olcsó, de megérte! – ezzel nyugtázta az alacsony, köpcös. – Egyszer élünk! – tette hozzá a colos és felemelte poharát. Aztán beszélgettek még egy darabig, pár embert meghívtak egy-egy italra, majd vidám hangulatban elhagyták az esti csata kiindulási helyét.

Hirtelen csend ülte meg a kiskocsmát. Ez a látszat csend, vagy inkább eseménytelen napok, legalább egy hétig tartottak. Ekkor, egyik délután bejött az „Őr” Jani. Egyedül volt, sört kért és szomorkásan állt a pult mellett. – Lívia? – kérdezte tőle Péter a csapos, kissé félénk színezetű hangnemben, mintha rosszat sejtene. Az „Őr” Jani továbbra is szomorú arcot vágott. Nehezen szólalt meg és csak annyit mondott: - Kórházban van! Nem is faggatták, úgy voltak vele, majd elmondja, ha akarja, de „Őr” Jani a hallgatásba burkolózott. Megivott még egy sört és szólanul távozott.

Aztán napokig nem lehetett hallani Líviáról semmit. Sörös Mari újságolta legalább három hét múlva, hogy találkozott vele az utcán. Most jött ki a kórházból, nagyon lefogyott. A májával voltak gondok, az orvos azt mondta neki: - Ha még élni akar, akkor egy korty italt sem szabad innia!

- Tilalmi listára került! – mondta egy régi törzsvendég. Ezen egyesek nevettek, mások kesernyés együttérzéssel felhördültek. De mindez csak eddig tartott. Az élet tovább pergett, néha még egyszer-egyszer megemlézték a nevét, főleg akkor, ha valaki sorozatos vodkákba fojtotta bánatát. Annyi hír volt róla, hogy néha találkoztak vele az ÁBC-ben. Karján fonott kosárral, amely mindig le volt takarva egy babos kendővel.

Hat hónap múlva „Őr” Jani, a János, bejött a kiskocsmába. Sötét öltöny volt rajta és nagyon szomorú volt. Nem kérdeztek tőle semmit, mindenki tudta, vagy legalább is sejtette, hogy mi történhetett Líviával.

*Ryan
1911*

KOVÁCS T. ISTVÁN

Sanyi bácsi kocsmája

-Elkoholták az alkoholt -mondogatta kaján vigyorral szobatársainak a folyosón Karsai Laci, a szoc.pol.osztály sokadik munkatársa, egy szilveszteri napon. Ez már azután volt, amikor kiderült a disznóság. Bence Sanyi bácsi, igazgatóhelyettes-osztályvezető, a szobájába hívta a munkatársakat. -Gyertek, búcsúztassuk el az esztendőt -mondta, és már nyitotta is a hűtőszekrény ajtaját, ahol megdöbbenésére hűlt helye volt a kibontásra szánt üveg pezsgőnek.

Mindenki gyanította, hogy az alkoholista anyagbeszerző léphetett be érte egy óvatlan pillanatban, de Sanyi bácsi nem csinált botrányt, csak röviden boldog újévet kívánt és még a munkaidő vége előtt hazaengedte a társaságot. Az alkoholistákkal szemben megértő volt, hiszen vele is annyi minden megesett azelőtt, hogy józan életre tért volna. Először a vezérigazgatói állásából csúszott le helyettes vezérré, aztán részleg-igazgatóvá, így lett csak igazgatóhelyettes-osztályvezető. Jóindulatból hagyta egy kis rangot neki. Így lett végül példásan józan életű, mindenki által szeretett igazgatóhelyettes-osztályvezető, de leginkább Sanyi bácsi.

Karsai, az új ember, már otthon érezte magát az osztályán. A kollégák elfogadták, belevaló srácnak tartották.

-Nézd, Komám! Ami itten rád lesz bízva, ahhoz én nem értek. Azért te felelsz. Úgyhogy tőlem azt csinálsz, amit akarsz, csak ne engem izélgessenek miattad. Mindig tudjam, hogy hol vagy. Ha éppen a Gellérthegyen cicázol egy kis mucussal, azt is telefonáld meg nekem.

Ezzel a szónoklattal igazította el Sanyi bácsi még a tavasszal, mikor a vállalati központ személyzeti osztályán megtörtént a felvétele, és őt ünnepélyesen átadták neki. Öreg Zsiguliján ezután fuvarozta ki őt a telephelyükre.

Karsai számára a nagy bukfenc éve volt az, amikor a jól párnázott hivatalából egyetlen mondattal penderítette ki sajátmagát, a főnökeivel való heves vitatkozás közben. Az egyik beosztott munkatársa tett rá panaszt, akit ő írásban figyelmeztetett, hogy harmadszori határidő módosítás után sem végezte el a feladatát. De hát, védett ember volt az illető, nem az húzta a rövidebbet, hanem ő, akinek a felettesei azt vágta a képébe:

-Te méltatlanul bánsz a dolgozókkal. Önkényeskedő ember vagy.

Forróság öntötte el. Úgy érezte, hogy ennél igaztalanabb sértést nem is mondhattak volna neki. Haragjában egy hirtelen mozdulattal felugrott a tárgyaló asztaltól, és lángoló arccal kiáltotta:

-Veletek nem dolgozom!

Amazok meg mintha csak erre vártak volna, kapva kaptak az alkalmon. A kijelentését ott helyben felmondásnak minősítették, és el is fogadták.

-Sebaj! -mondogatta az első hetekben. Ismernek engem a szakmában. Találok én még helyet a nap alatt. Veregették is a vállát több helyen a vezető pozíciókba került kollégák.

-Nálunk a helyed. Add be az életrajzodat pajtás. Rövidesen hozzánk kerülsz. Aztán néhány hét elteltével jött a pársoros levél: "Sajnálattal értesítjük, hogy intézményünkben jelenleg nincs betöltetlen állás. Ezért nem áll módunkban alkalmazni."

-Hát persze. Azok a piszkok utánam nyúltak.-fakadt ki a tizedik értesítés után.

Sanyi bácsiék cégéhez egy befolyásos barátja segítette oda, ám az is a lelkére kötötte;

-Örülj, hogy szelel a hátuljad, ne önállóskodj, ne akard ott megváltani a világot.

-Ez a rendszer meg fog bukni. -mondta egyszer felindultan a feleségének.

-Miért mondasz ilyet? Az nekünk nem lesz jó.

-Gondolod, hogy ez érdekli a történelmet? -legyintett Karsai. Botladozásaira emlékezve akár áldozatnak is nevezhette volna magát és az új érában hivatkozhatott volna az esetére, de ezt sohasem tette meg.

Sanyi bácsi, a már említett rövid és világos eligazítás után bevezette egy tágas terembe, és rámutatott a nyolcadik íróasztalra.

-Majd ide ül le, de előbb ismerkedj meg a kollégákkal. -mondta.

Elsőnek a szemközti asztal gazdája, a vállalat műszaki fordítója adott kezet az asztalán heverő szótárak fölött. Nem volt sok dolga, ráért vele beszélgetni. A terem másik oldalán Kárpáti, a tanácsadó telefonálgatott, akinek a tanácsai senkit sem érdekeltek.

Karsait meglepte, hogy itt találkoznak. Emlékezett rá még a korábbi évekből, amikor Kárpáti egy nagyvállalat igazgatójaként sokszor keveredett vitába a szakszervezet megyei bizottságával, ahol néha alaposan megmosták a fejét.

-Ezt majd megbeszélem a Jancsival. -mondogatta ilyenkor.

-Miféle Jancsira hívatkozik ez? –kérdezte Karsai a megyetitkárt.

-Azt állítja, hogy neki Kádár János régi harcostársa és barátja.

-Hát, most ezt a lecsúszását kellene megbeszélnie a „Jancsival”. -derült magában Karsai.

Egy másik íróasztalnál a munkahelyi védőitalok nyilvántartója tanyáztatott. Ráért. Neki csak télen akadt valamivel több dolga, mikor a szabadban dolgozóknak járó tea nyersanyagait kellett kipurciózni. A rossznyelvek szerint ezen kívül máshoz nem is értett.

A korosodó Emesét sokan keresték fel minden nap, és mindenki kedves volt hozzá, mert ő osztotta az üdülőjegyeket. A terem utca felőli ablaka mellett Béla, a hatáskör nélküli csoportvezető körmölgetett, aki attól szenvedett, hogy senkinek sem adhat utasításokat. Mert a munkaköri leírások úgy szóltak: ”Feladatait mindenkor az osztályvezető határozza meg.” Ha tehát Bélára mégis rájött az uralkodási vágy, a kollégák orra elé tolták a papírjaikat.

-Mi is vagy te?

-Hát, csoportvezető.

-Na látod! Akkor meg mit ugrálsz itt?

Az osztályhoz tartozott még a magas szintű kapcsolataival példálódzó Csernai, akinek egyetlen dolga a vezérigazgató és környezetéhez tartozók görbe napjainak megszervezése volt, a központban bujtatott szakácsmesterrel egyetemben. Ebben a szobában kopogtatta az írógépét, ha volt miért, Irmuska, de ha zavarta a többieket, akkor abba hagyatták vele. Ide tartozott még egy kis küldönclány, aki mindig úton volt valamiféle körlevéllel, aláírni valóval. Ő az első hetekben apró csintalanságokkal alapozta meg Karsai Laci tekintélyét. A háta mögé lopakodva csiklandozta, vagy amikor az éppen íróasztalnak dőlve írt valamit, akkor a háta mögé került, befogta a szemét, és papírgalacsint dugott a gallérja alá.

-Nicsak! Ebből még lehet valami. -néztek össze a szobabeliek, és biztatták Lacit, hogy vegye fel a kesztyűt.

Ő meg a legközelebbi alkalomkor egy hirtelen mozdulattal derékon kapta a lányt, és hanyatt fektette az íróasztalon. A többiek izgatottan várták, hogy mi következik ezután? Vajon még följebb lebbenti a lány amúgy is rövid miniszoknyáját, ami alól így is izgalmas látványt nyújtottak a hamvas, fehér combikák, melyek különösen a fordító kolléga orra előtt váltak férfiúi gerjedelmek forrásává. Itt azonban meg kellett állnia. Hátha Sanyi bácsi is bekukkant a szobába. -gondolta, de Sanyi bácsi nem kukkantott be, és különben is, rendkívül elnéző természetű volt.

-Mi történik itt, gyerekek? -nyitott be egyszer az irodába, ahonnét ritmikus kurjongatások hallatszottak. Az emberek egymásba kapaszkodva jártak körbe-körbe az íróasztalok közt. A vezérigazgató valamiért egy dörgedelmes levelet küldött az osztálynak, amit Sanyi bácsi tanulmányozásra adott át nekik. Most ezt a levelet lobogtatva kiabálták kórusban:

-Túró a fülébe! Túró a fülébe!

Kiabáltak még ennél gorombábbat is, de Sanyi bácsinak éppen zúgni kezdett a füle, és nem hallotta meg.

-Csak a vezért dicsérgetjük. -világosította fel őt az egyik kolléga.

-Aha! -vette tudomásul a főnök, és diszkréten visszahúzódott az irodájába.

Egyszer meg az öreg udvartakarító Misi bácsit kapták rajta a takarítónők, amint a munkásszállás egyik szobájában idegen nővel enyelgett a vaságyon.

-Nahát, ezt az erkölcstelenséget! -botránkozott meg az elhízott gondnoknő, és fegyelmi tárgyalást követelve szaladt jelenteni Sanyi bácsinak az erkölcstelenséget.

Senki sem tudta, hová valósi a vén udvaros, aki rég nyugdíjba mehetett volna már, ha a munkásszállón kívül lett volna állandó lakása.

-Hát, hogy esett meg a dolog? -kérdezte a főnök, mikor a szemtanúkból alakult fegyelmi bizottság elé ültették Misi bácsit.

-Hát az úgy vót, kérem, hogy a Jucinak, akit innen a sarki kocsmából ismerek, ígértem egy üveg bort, ha feljön.

-És felment?

-Fel a. Mert az italért akármikor.

-És maga még tudott volna, izé... Szóval?

-Hát, én képes lettem vóna, kéremszépen, de nem tudtam bevégezni.

-Nem?

-Nem hát, mert ránk nyitottak ezek itt ni. -mutatott mérgesen a fegyelmi bizottsággá alakult feljelentőkre.

-Most aztán én hol lakjak, ha ezért ki tetszik innét tenni a szûrömet? -kérdezte izgatottan az öregember.

-Legyen nyugodt és menjen a dolgára. -küldte ki őt Sanyi bácsi, majd az elképedt bizottsági tagokhoz fordulva kijelentette: - Ha egy férfi hetvenéves korában is képes még ilyesmire, akkor az nem fegyelmit érdemel, hanem dicséretet.

Szóval, jó helye volt ott, azon az osztályon Karsai Lacinak. Szabadnak érezte magát Sanyi bácsi kocsmájában, ahogy néha magában minősítette az új munkahelyét. Senki sem avatkozott a dolgába. Utazgatott a cég vidéki telephelyeire, aminek örültek a vállalati vezetők is, mert így a vidéki kollégák is elmondhatták, hogy kijárnak hozzájuk a központból. Esti műsorokat szervezett a szálláslakóknak, s ennél fogva respektje volt az emberek között.

Béla, a csoportvezető egyszer ugyan kitalálta, hogy minden munkatársnak vele egy irodában kellene helyet adni, mert akkor ő láthatná, hogy ki mikor dolgozik és mikor nem.

Karsainak akkor már saját irodája volt a munkásszállón, saját telefonnal, s innét intézhette a mellékkeresettel járó különmunkáit is. Idealista ember módjára segíteni próbált a buktatóikat nehezen leküzdőkön. Volt, akivel órákat töltött egy-egy este alkalmával az irodájában. Napközben Ica, a második emeleti takarítónő is többször nyithatott be hozzá, akit a kisebbségi érzésétől akart megszabadítani, mert az őt főnöknek szólította. Persze, nem minden érdek nélkül.

-Főnök! Adjon már kölcsön száz forintot a fizetésig. Ez a Zoli minden pénzemet elszedte.-kérlelte minden második héten.

Zoli, a fekete, hullámos hajú portás mágnesként vonzotta magához a lányt.

-Ne hagyja magát kihasználni. -tanácsolta neki Karsai, mire a lány meg is fogadta, hogy csak egyszer jusson ő egyenesbe, többé nem ad annak a disznónak egyetlen fityinget se. Legközelebb mégis kölcsönért nyitott be a „Főnökhöz”.

-Nade Ica! Maga megfogadta, hogy többé nem ad pénzt a Zolinak.

-De Főnök! Amikor olyan jó fütyije van!-sóhajtott nagyot a lány.

Ezt Karsai Lacinak is muszáj volt megértenie.

-Sanyi Bácsi! Mi a fontosabb? A teljesítmény, vagy a közös iroda? -kérdezte a főnökét, mikor a csoportvezető ötletéről tudomást szerzett.

-Maradj ott, ahol vagy. Majd én beszélek ezzel a buzgómócsinggal. -nevetett az öreg, és az irodai önállóság megmaradt.

Laci nem is bánta már, hogy ehhez a céghez került. Jó hely ez. -gondolta. Itt várom én meg a nyugdíjkorhatárt. Meg is várta volna, ha a pártfogója, aki ide segítette, nem hívja meg egy bizalmas beszélgetésre. Nem az irodájában találkoztak, hanem egy eszpresszóban.

-Te, ugye, humánképzettségű vagy? -kérdezte a második konyak után a barátja.

-Az.

-Mit tudnál csinálni a mostani munkádon kívül?

Karsai vállat vont.

-Mondjuk, üzleti vállalkozásba kezdeni?

-Képtelenség. -nevette el magát Karsai.- Különben sem akarok elmenni a cégtől.

-Muszáj.

-Hogy-hogy?

-Szétesik minden. A vállalatod külföldi kézbe kerül. Azoknál nem lesz szoc-pol.osztály. A vállalat létszáma a felére zsugorodik. Utcára kerülhetsz.

-Hát, akkor mit csináljak?

-Van egy kis tartalék pénzed?

-Csekélyke a takarékpénztárban.

-Próbáld magad leszázalékoltatni.

-A diplomás karrier vége.-fanyalodott el Karsai, mikor az orvosi bizottság jóváhagyó határozatát kézbe vette. Még csak ötven éves volt. Sanyi bácsi, az igazgató helyettes-osztályvezető karkedvezménnyel úszta meg a privatizálást.

MÓRITZ MÁTYÁS

Csak úgy...

Csak úgy dideregnek a szavak.

Olyan nehezek, mint az ólom,
mint a víz, a fáradt hajókon.
Kopog az ősz, halotti ingben,
sokára lesz csak régi minden.

Csak úgy vérzenek most a szavak.

Mint a nyár, a hervatag asszony,
akár a vihar a harasztton.
Emelem kezem, mint a mázsát,
álmodva a vizek varázsát.

Csak úgy tántorognak a szavak.

Sötét fák között lábadoznak,
magukkal (hús) őszi holdfényt hoznak.
Messze, messze a nyár, a csacska,
itt az ősz, itt a csöndes macska.

Csak úgy dideregnek a szavak.

Rajtuk az örült szél kalandoz,
míg imát mormolok a naphoz.
Hogy szívem újra megfesthessem,
hogy sebeimet megvethessem.

Csak úgy borzonganak a szavak.

Az arcom mégis bennük mosom,
míg a kertben árnyra árny oson.
A fák közt már betegen illan,
az őszi nap, a sárga villany.

Csak úgy bujdosnak most a szavak.

Borzongva hívom őket vissza,
mint szellemet a spiritiszta.
Csak a kocsmák ablakai parázslanak.
Hol vagytok, hol, ti darázs-szavak?...

VÉGH JÓZSEF

Drégelypalánk történetéből

Drégelypalánk címere

Drégelypalánk történetét Borovszky monográfiája alapján mutatjuk be. Drégely és Palánk hajdan két község volt; az előbbi már az Árpádok korában fennállott, míg Palánknak csak századokkal később vetették meg az alapját. Drégely nevét 1274-ben Dragul, vagy Dráguly, 1438-ban pedig Dragoly és Drágely alakban említik az oklevelek. A XIII. század második felében Drégely földjét a nógrádmegyei Kacsics nemzetségbeli Szécsényi Marót, Mátyás fia, birtokolta; amikor azonban Mátyás a lázongó kunokhoz csatlakozott, IV. László király e birtokától megfosztotta, és azt Hunt fiainak, Ders és Demeter testvéreknek, adta. A XIII. század elején Drégely még csak földként – terra – szerepel, de 1284-ben már falu, melyet a Dobák nembeli Dobáknak, a Dacsó és Luka családok őseinek fiai: Demeter és Tiba, valamint ezeknek rokonai, Csapk és testvérei, Elek, Fülöp és Benedek, megvásárolnak. A beiktatás ellen a Kacsics nembeli Mikó fia, Biter tiltakozott, azt állítván, hogy a falut ő vette meg 25 márkáért; Drégely azonban mégis a Huntfiak kezében maradt, mert 1285-ben Huntfi Demeter birtokában találjuk és ekkor már vára is fennállott Hont, Berneceze, Vecze, Szalatnya, Teszér, Hruso, Jabloncz és Podlusány tartozékokkal. Valószínű, hogy a Hunt nembeli Demeter az ekkor már pusztuló Hont vár helyett 1284–85-ben építette föl a drégelyi sziklavárat. Az 1311–1321. években Trencsényi Csák Máté tartotta elfoglalva, azután királyi birtok gyanánt az elpusztult Hontvár helyett, a vármegye fővédőhelye lesz és Hont vármegye főispánja és seregének parancsnoka egyúttal Drégely várnagya is. Ilyenképpen szerepel 1342-ben Moronchuk honti főispán. A következő század első negyedében Zsigmond király Drégelyt a Tary családnak zálogosítja el. 1423-ban Tary Rupert fia, Lőrincz, Drégely zálogos ura, és Konth Miklós drégelyi várnagy ellen az esztergomi érsek a nádori gyűlésen panaszt emel, a jobbágyaitól szedett vám miatt. A drégelyi várnagy azonban tovább is folytatja hatalmaskodásait, mert 1432-ben Garai Miklós nádor is eltiltja, hogy az érsek népétől vámot szedjen. Úgy látszik, hogy a király az érsek szüntelen panaszai következtében váltja ki 1438-ban a zálogot, és örök birtokként Palóczy György érseknek adományozza azt, Drégely és Hidvég mezővárosokkal és a Sipék helységi birtokrészével együtt. Pálóczy utódja, Széchy Dénes bíboros, a gyermek László, utóbb V. László király híve, I. Ulászló trónkövetelő pártja ellen még jobban megerősíti a várat, mely a belviszályok lecsendesedése után a főpapnak és nagyúri vendégeinek szórakozási és vadásztanyája lett. A XVI. század elején Martonosi Pesthény Gergelynek, az utóbb Szapolyai János király kitűnő hadvezérének fia, Pesthény András, ki 1522-ben halt meg, volt Drégely várnagya. Ezideig Drégely csak a magyar érsek nyaraló várkastélyaként szerepel; a vár tulajdonképpeni történelmi jelentősége a török betörések korában kezdődik. Ide menekül a mohácsi vész után Várday Pál érsek és kezdetben ő, utóbb pedig a király, állandó helyőrséget tartanak itt. 1534-ben, amint az Várday érsek panaszából kitűnik, Szapolyai török, rác és magyar katonái Drégely mezővárosát fölgették és a lakosok marháit elhajtották.

Esztergom és Nógrád eleste után Várday érsek Szondi Györgyöt nevezte ki a drégelyi uradalom intézőjévé és a vár parancsnokává, aki később hősi önfeláldozásával örökre emlékezetessé tette Drégely várát. György barátnak, a nagy államférfiúnak, 1551-ben történt meggyilkolása után a török újra megkezdte hódító hadjáratát és Ali budai pasa, Veszprém bevétele után a hontvármegyei várak ellen fordul.

Palánk és Drégely korabeli ábrázoláson

Drégely vára 1552-ben nagyon győnge volt; falait megrongálta az a villámcsapás, amely 1549-ben fölgyújtotta a puskaporos raktárt, lőszere pedig kevés volt. Várday halála után rendetlenül fizették a helyőrséget is, mely mindössze 146 emberből állott; ezek közül 120 embert a király fogadott fel, 26 embert pedig Selmecbánya város küldött Szondy segítségére. Bekefalvy Gergely, a vár alkapitánya rendezetlen szolgálati viszonya miatt elhagyta a várat, úgy, hogy az egyedül Szondi és maroknyi csapata védelmére volt utalva. Ilyen körülmények között érkezett 1552. július hó 6-ának reggelén Ali 12,000 főnyi hadteste Nógrádon át, a drégelyi vár alatt elterülő és ma is Töröktábornak nevezett fennsíkra. A sereg két hadosztálya (8000 ember) ott táborot ütött, a harmadik (4000 ember) Ipolyság és Balassagyarmat felől körülzárta a várat. Maga a pasa csak estére érkezett meg és nyomban felszólította Szondit, adja fel a várat. A visszautasító válasza a pasa fölgyújtotta a várat körülvevő fapalánkot, az ú. n. külső várat, és nagy küzdelemmel a sziklavárba szorította Szondit. Július 7-én hajnalban a török sáncot emelt a vár alatt fekvő Várbercen, három mozsárlövegét és hat tarackját fölvonatta, azután lövetni kezdte a vár fővédőművét, a kaputoronyt. Az ágyúzás két napon át tartott. Július 9-én a magas kaputorony beomlott és a vár arcéle rommá volt löve. Ekkor Ali pasa elküldte Szondihoz követségbe Márton nagyoroszi papot, beszélne rá a vár föladására; de Szondi erre is tagadó választ adott és a fegyverszünetet arra használta fel, hogy két hadapródját, a hontmegyei Libárdyt és Sebestyént, valamint két kiválóbb török foglyot drága skarlátba öltözötten elküldte Alihoz azzal az üzenettel, hogy a várat utolsó leheletéig megvédi és a török vezértől csak azt a kegyet kéri, hogy a két szabadon bocsátott fogoly életéért fogadja cserébe a két apródot és nevelje fel őket vitéz katonákká. A maga személyére pedig azt kérte Alitól, hogy temettesse el tisztességgel. Mialatt Szondi követsége ezt az üzenetet vitte, maga a hős védő minden bútort, ruháját és kincsét a vár piacán máglyára rakatta, paripáit leszúratta, török foglyait kivégeztette és bajtársait az utolsó rohamra készítette elő. Szondi elutasító válaszára a pasa döntő csapással indult a vár ellen. A védőőrség, Szondival az élén, a beomlott kapu romjain várta a fölnyomuló, néhány száz főnyi török csapatot. A harc rövid volt, Szondi az első golyót a térdébe kapta, a másik azután kioltotta az életét; a kimerült és legnagyobbbész sebesült magyar őrséget pedig a katonák egy szálig fölkoncolták. A vár elesett, de Ali pasa hősként ünnepeltette a vár védőjének holttestét; katonái előtt magasztaló beszédet tartott fölötte, díszes sírba helyezte Szondi tetemét és föléje kopját tűzött le.

Szondi emlékműve Drégelypalánk főterén

Drégely rommá lőtt sziklavárát azonban a hódítók nem használhatták többé és a várat föl sem építették. 1575-ben a nógrád-drégelyi bég, a szécsényi és esztergomi bégek segítségével Drégely község temploma körül árkot ásván, erős fapalánkot épített oda körülbelül kétezer lovas számára és ezentúl a kezdetben Új-Drégelynek, később Palánknak nevezett erőd lett a hont-nógrádi törökök hadivállalatának kiindulópontja. Az új török erőd helyőrsége, a nógrádi törökkel együtt, már 1575. július havában megtámadja Korponát, majd Bakabányát és az egész környéket megsarcolja. Csak 1593-ban, december 6-án sikerült Pálffy érsekújvári generálisnak Majthényi László zólyomi, báró Thanhausen Honorius véghlesi és Pogrányi korponai főkapitányok segítségével visszaszerezni Drégelyt és Palánkot a töröktől; a vár védelmére azután Nagy Ferencz volt lévai vicegenerális maradt Drégelyen. A török azonban nem soká hagyta háborgatás nélkül Drégelyt; már a következő hónapban, 1595 januárban négy zászlóalj török katona termett Drégely és Palánk alatt; de a magyar helyőrség elűzte őket. Ettől fogva egyre sűrűbben támadott a nógrádi bég Drégely ellen, de minden támadása kudarcra végződött. Nemsokára azonban a drégelyi és a palánki várak őrsége zsold híján annyira megfogyott, hogy 1595 december havában mindössze csak tíz ember volt ott és a tíz is csak Palánkot védte; így azután az ipolymenti községek rendre meghódoltak a töröknek. Úgy látszik, Drégely nem is kapott többé őrséget, mert ilyértelmű följegyzést nem találunk; később sürgették ugyan a vár kijavítását, de az sem történt meg. Annál jobban megerősítették azonban az 1596. évi mezőkeresztesi vereség után Palánk őrségét, mely a következő évek harcaiban számos alkalommal kitüntette magát. Az 1604. évi XVIII. t.-cz. elrendeli, hogy Drégely és Palánk megerősítésére Hont vármegye közmunkája fordítottassák; ámde Drégelyt nem erősítették meg, sőt 1612 után már a nevével sem foglalkozik a törvényhozás; csak Palánkot állították helyre 1615-ben. Drégelypalánkot 1605. december 23-án Bocskay István hadvezére, Rhédey Ferencz, elfoglalta és a bécsi békéig meg is tartotta a fejedelem számára. 1619-ben Bethlen Gábor fejedelemnek hódol meg a vár és ekkor néhány békés esztendő következett a község lakosaira. 1630-ban a palánki főkapitányság már oly előkelő állás, hogy akkori főparancsnoka, Bakich Péter aranysarkantyús vitéz és királyi főpohárnok volt. Az ő idejében, 1632-ben, a törökök újabb támadást intéztek Palánk ellen és helyőrségéből 26 embert levágtak. Ez évben a vármegye kétszáz gyalogost küldött a várba. 1638-ban Pogrányi Ferencz volt a palánki főkapitány. 1649-ben a bányavárosok környékén pusztító törököket visszatértükben gróf Forgách Ádám újvári generális Palánknál körülfogta és szétverte. Az ez évi 86. t.-cz. Hont vármegye közmunkáját Drégelypalánk erősítésére rendeli. Az 1655. év III. t.-cz. pedig kétszáz lovas és kétszáz gyalogost rendel ide. 1662-ben, Strozzi alatt egy század német gyalogság volt itt; de a drégelypalánki várnak ekkor már meg voltak számlálva a napjai. 1663-ban Érsekújvár, Nyitra, Léva elfoglalása után nagy török had közeledett Drégelypalánk megvételére; a kis számú magyar és német helyőrség nem mervén szembeszállani az erős ellenhaddal, a vár ágyúit a határban elásta, magát a várat pedig fölgújtotta és elhagyta.

Ezzel Palánk történelmi szerepe véget ért. A palánki ágyúkat (három ágyút és egy hírlövő mozsarat) 1679-ben, Esterházy nádor parancsára, Koháry István kiásatta és Csábrág várába szállította. A község földesura 1848 előtt az esztergomi érsekség volt.

A megújult vár egy légifelvételen

Szentháromság szobor

A Szentháromság szobor barokk stílusban készült 1762-ben. A színezett kőszobrot alkotója kőpillérre helyezte el. Fent a Szentháromság látható a térdelő Szûz Máriával, míg a talpazaton négy szobor, Szent József, Szent Sebestyén, Szent Rókus és Nepomuki Szent János kapott helyet. A talpazaton elöl Szent Flórián dombormû látható. Kerítése kovácsoltvas modern kőlabazaton, négy pillér közé helyezve. A pilléreken a négy evangélista kopott, illetve erősen sérült szobra látható.

A szentháromság szobor

Római katolikus templom

Drégely eleste után a törökök palánkvárat építettek a község régi temploma köré. A megerősített kegyhelyet a magyarok 1593-ban foglalták vissza. Többszöri sikertelen török ostrom után a 1649-ben a templom körül épült várat megerősítették. Őrsége a várat 1663-ban felgyújtotta és elhagyta, minek következtében a jelentősége megszűnt. A templomot 1697-ben és 1713-ban romosnak írták le. A mai barokk stílusú templom 1734-ben épült, de még kereszthajó nélkül. A kegyhelyet Batthyány érsek bővítette a végleges, kereszthajós formájára 1792-ben. A templom a község északi részén áll, a völgyből mintegy 10 méterre kiemelkedő teraszon. Keletelt, egyhajós, kereszthajóval, nyugati homlokzata elé kiugró, kétemeletes toronnyal. A tornyot nyolcszögletes, hegyes kő, gúlatető zárja le, bejárata elé manzárdtetős előcsarnok épült. A hajófalak simák, szentélye kosárív záródású. Hajója csehsüvegboltozatos, orgonakarzata kosáríves árkáddal kapcsolt erős pillérekön nyugszik. Berendezése copf és részben ekleitikus.

A római katolikus templom egy régi képeslapon

Drégelypalánkhoz kötődő hírességek

Boda László teológus, író született: Drégelypalánk, 1929. nov. 23.

Botka Valéria karnagy, a Magyar Rádió gyermekkórusának megalapítója. Édesapja Drégelypalánki tanító volt.

Drégely-Palánki János, tályai ev. ref. lelkész. Számos munkája jelent meg az 1600-as évek végén.

Horváth Jenő, altábornagy, katonai író, az MTA tagja, szül. Drégelypalánk, (1852- 1915)

Gadányi Jenő (1896 -1960) festőművész. Szülei Drégelypalánkra költöztek, így töltött ő is nagyon sok időt településünkön.

Gály Lőrincz drégelypalánki plébános, majd bölcséleti és teológiai doktor, pozsonyi kanonok, szül. 1805. Több beszéde megjelent nyomtatásban.

Heszné Hauszner Fanni igazgató. 1867-ben született Drégelypalánkon. Több verse, írása jelent meg.

Jobbágy Károly (1921-1998) a „könyvtáros tanár”, kétszeres József Attila-díjas költő, műfordító. Mindig büszke volt drégelypalánki gyökereire.

Kassák Lajos Költő, prózaíró, festő, irodalomszervező, a magyar avantgárd világszínvonalú képviselője. Számos nyarat töltött el Drégelypalánkon.

Kunszt József (1790-1866) Drégelypalánkon rövid ideig segédlelkész, kassai püspök, kalocsai érsek. Esztergomban lett papnövendék.

Lang János Fortunat, bölcséleti, teológiai s jogi doktor, 1798-ban fölszenteltetett és káplán volt Drégelypalánkon, majd komáromi főesperes és királyi táblai főpap

Melcsiczky Lajos (1846-1893) esztergom-főegyházmegyei áldozópap és főgimnáziumi tanár, egyházi író. Káplán volt Drégelypalánkon.

Móricz Zsigmond (1879-1942) író. Kis falvak, nagy bajok címmel jelent meg egy írása Drégelypalánkról.

Gróf Nádasdy Ferenc kalocsai érsek, egyházi író 1807-ben drégelypalánki plébános volt

Nagy Etel (1907–1939) táncművésznő. Kassák Lajos nevelt leánya, anyja Simon Jolán színésznő, Vas István felesége. Több nyarat töltött Drégelypalánkon.

Nemes Antal (Pest, 1855. febr. 13. – Bp., 1941. jún. 26.): c. püspök, c. apát, a budavári Koronázó Főtemplom plébánosa, író. Az 1800-as évek végén káplán Drégelypalánkon.

Nikolényi József (1851-1892) r. katolikus plébános, egyházi író. 1879-ben plébános Drégelypalánkon.

Ordódy Tivadar (1801- 1864) esztergomi kanonok, 1850-ben drégelypalánki plébános volt. Egyházi írásai, költeményei maradtak fenn.

Osvald Richárd r. katolikus plébános 1845-ben született. 1870-ben segédlelkész volt Drégelypalánkon. Szorgalmasan író munkatársa volt a katolikus tót lapoknak

Rác (Rátz) András (1789-1864) teológiai doktor, papnevelő-intézeti lelki-igazgató, egyházi író. 1812. nov. 11. fölszenteltetett. káplán volt Drégelypalánkon

Rendek József (1810-1875) esztergomi kanonok, egyházi és pedagógiai író. Rövid ideig szolgált Drégelypalánkon.

Sághy Vendel (1810-1890) római katolikus plébános, író. Pályája kezdetén rövid ideig plébános Drégelypalánkon.

Szeniczey János gazdatiszt, gazdasági író, 1848-as honvéd, 1824. február 18-án született Drégelypalánkon.

Széplaki Pál református lelkész, drégelypalánki esperes az 1700-as évek végén. Több munkája megjelent nyomtatásban

Szondi György, a hős várvédő kapitány.

Vass István (1910-1991) költő, elbeszélő, műfordító. Számos nyarat töltött el Drégelypalánkon.

Érsekvadkert történetéből

ÉRSEKVADKERT

Érsekvadkert címere

A megkülönböztető szerepű *Érsek* előtag a helység egykori birtokosára, az esztergomi érsekre utal. Érsekvadkert (*azelőtt csak Vadkert*) a megye legrégebb helységeinek egyike.

Már jóval a tatárjárás előtt fennállt. Nógrád s egyben az ország legrégebb helységeinek egyike. 1227-ben az oklevelek az esztergomi érsek itteni vadaskertjét említik. Plébániájának létezése más 1223-ban kimutatható. 1283-ban az érsek udvarnokainak (*udvari cselédjeinek*) lakóhelye. Az egész középkorban az esztergomi érsek birtokában találjuk. Vámhely is volt. Akkor három helységből állt a mai Érsekvadkert. *Felső-Vadkert* a mai község nyugati végén feküdt. Amikor itt 1860-ban a tagosítás után a földek művelés alá kerültek, szántás közben megtalálták a régi helység templomának alapfalát, sőt, egyes házak alapfalaira is rábukkantak. A *Közép-Vadkert* a mostani község helyét foglalta el. *Alsó-Vadkert* a mai község keleti kijáratánál feküdt és ennek helyén is rábukkantak régi lakóházak nyomaira. A XVI. század közepén a török hódoltsághoz tartozott.

1710. januárjában a császári had szállta meg a helységet. 1710. január 22-én vívták meg a kurucok és császáriak a Vadkert-Romhányi csatát, melyet kuruc részről II. Rákóczi Ferenc vezetett. A csata jelentős része a Vadkert határában lévő Sír-pataknál zajlott. Ez a csata eldöntetlen maradt, de a császári veszteségek jelentősebbek voltak.

1722-ben 32 magyar és 9 tót háztartást tartottak nyilván. 1733-ban mezővárosi rangot kap, ezzel együtt évi négy szabad vásár tartását. A török hódoltság megszűntétől 1848-ig az esztergomi érsek földesúri hatósága alá tartozott. A községben két úrilak őrzi a múlt emlékeit, amit a Soókyak építettek.

Az 1848-49-es szabadságharcban is jelentős hadmozdulat színtere volt a mezőváros. 1849. január 6-án Görgey Artúr tábornok a fel-dunai hadsereggel erre húzódott vissza Vácról a bányavárosok felé. Utócsapatokat január 11-én a császáriak Érsekvadkernél beérték, és kisebb ütközetre is sor került. Ezt követően július 17-én és 18-án itt állomásozott Görgey hada. Maga a tábornok a pakókián volt elszállásolva, melyet ma emléktábla is hirdet.

1906-tól Érsekvadkert a település neve. (Előtte Vadkert, Uodkert) A lakosok hitelszövetkezetet tartottak fenn és két gőzmalom is működött, amelynek nyomán a mostani malomipar fejlődött ki.

A I. világháborúban a településről olasz frontra is kerültek. A II. világháborúban a besorozott katonák az orosz fronton harcoltak (Don-kanyar). Sokan meghaltak vagy hadifogoly táborokba kerültek. Az elesettek emlékét ma a község központjában (Hősök tere) felállított I. és II. Világháborús emlékmű őrzi. A település határában lévő Jánosi pusztán - melyből ma már csak a temető és egy magtár áll - repülőtér volt. Ezt a németek és az oroszok egyaránt használták. A II. világháború után a pusztát felszámolták.

1956-ban Forradalmi Tanács alakult. A kommunista diktatúra alatt többen a recski tábornokot is megjárta. Kulákoknak kiállították ki a földműveléshez értő paraszt gazdákat.

A település lakóinak döntő többsége római katolikus vallású. Az Esztergemi Érsekség egyik fellegraként tartották nyilván. Ma a Váci Egyházmegyéhez tartozik.

A római katolikus plébánia 1223-ban már fennállt, a mostani templom azonban csak 1743-ban épült. A községhez több pusztát – így *Szentlőrinc-pusztát*, *Hajduárok*, *Káposztás* és *Mogyoróspusztát* – is tartozott. Ebben az időben a vármegye egyik legnagyobb kiterjedésű és lélekszámú települése. A XIX. század végén a település lakossága (*jobbágyok*, *cselédek*) az úrbéresi tagosítás során jutott földhöz. Egyre többen foglalkoznak iparosi, kereskedelmi tevékenységgel. A világháborúk nagy pusztítást végeztek a községben. A két világháború között több család elvándorolt innen, illetve elhagyta az országot.

Nevezetességei, látnivalói:

Római Katolikus Templom (1734, barokk)

Az 1755 előtt épített, Szent András tiszteletére szentelt, barokk stílusú templom egyhajós, keletelt templom, melyet a korábbi épület felhasználásával Esterházy Imre esztergomi érsek építtetett újjá. A templom szomszédságában feszület és Szentháromság-oszlop látható. A templommal szomszédos parkban háborús emlékművek kaptak helyet.

Római Katolikus Plébánia (1743, késő barokk)

A plébánia épületén két emléktábla őrzi múltjának egy-egy nevezetességét. Az egyik szerint 1849 július 17-én itt töltötte az éjszakát Görgey Artúr, a magyar csapatok fővezére. A másik táblát 1914-ben állította az utókor Mászáros Imre (1811 – 1965) emlékére. Az egykori nagyszombati líceumi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, az egyházi és tanításügyi irodalom jeles művelője, a magyar nyelv lelkes terjesztője ugyanis később esperesplébánosként szolgálta a településen élő híveit.

Drágffy-kuria (1790 körüli, késő barokk),

Helytörténeti Emlékház (XIX.századi)

A falu központjában található egy gazdag helytörténeti gyűjtemény. Gyűjtője és gondozója egy nyugdíjas pedagógus házaspár: Réti Lajos és felesége. A gyűjtemény a település múltját mutatja be az épület berendezése, használati tárgyai és dokumentumok segítségével.

Kálvária kápolna (1904)

A historizáló stílusban, 1904-ben épült kálvária műemléki védelem alatt áll. A kertben álló együttest a domb tetején álló kápolna, az előtte álló feszület és szabadtéri szószék, valamint a kert két oldalán elhelyezett stációk alkotják. A stációk lépcsőzetes-íves oromzatú téglapítmények, fülkékük fémajtóval zárható.

A szépen felújított kálvária és kápolnája

Érsekvadkerti népviselet

Érsekvadkerti hírességek

Berecz Ignác síelő, edző, katonatiszt. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád és Hont vm. Születés ideje 1912. III. 21.

Boda János orvos, geográfus. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1924. IV. 6. Halálózási hely Sidney Halálózás ideje 1998. I. 13.

Fischer Ármin orvos. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1874. k.

Gáspár Rezső atomfizikus, egyetemi tanár. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1921. II. 21. Halálóási hely Debrecen Halálóási ideje 2001. XII. 1.

Hetényi Rezső alispán. Névvariáns 1905-ig Hesz Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1899. II. 11. Halálóási hely Vecsés? Halálóási ideje 1961. után

Légrády Viktor festőművész. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1946. III. 5.

Págyor Erzsébet fagott-tanár. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád m. Születés ideje 1963. VI. 28.

Podányi Tibor bányamérnök. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1920. VII. 19. Halálóási hely Bp. Halálóási ideje 2003. XI. 19.

Pöstényi Márton ügyvéd, bíró. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1897. VIII. 16. Halálóási hely Bp. Halálóási ideje 1974. XI. 24.

Veszely Imre főjegyző. Születési hely Érsekvadkert, Nógrád vm. Születés ideje 1910.

Farkas Mihály rk. kanonok, szentszéki ülnök. Születési hely Pápa, Veszprém vm. Születés ideje 1816. IX. 28. Halálóási hely Érsekvadkert Halálóási ideje 1904. VIII. 18.

Mátéffy Viktor prépost, országgyűlési képviselő. Nemesség: czecei Születési hely Vágsellye, Nyitra vm. Születés ideje 1881. I. 17. Halálóási hely Érsekvadkert Halálóási ideje 1948. III. 4.

Ordódy József mesemondó. Születési hely Alsósztrégova, Nógrád vm. Születés ideje 1880. IV. 5. Halálóási hely Érsekvadkert Halálóási ideje 1968. VII. 6.

Mészáros Imre líceumi tanár, egyházi író, rk. esperes-plébános. Születési hely Muzsla, Esztergom vm. Születés ideje 1811. V. 23. Halálóási hely Bécs Halálóási ideje 1865. IX. 26.

MAGLÓDI IMRE

A fácán

sápadt fakó nap
ködben úszó őszi táj
utam mélabús ösvény

lépteim zaját
narancsszínű harmatos
falevél szőnyeg issza

csend lepel hasad
fácánkakas rikoltás
visszhangzik a fák között

róka vagy vadász
mi jő s lesz végzete
velem sétál a halál

MAGDÁS EMŐKE

Utolsó stáció

Életem örök hurcolkodásában
Örökké hurcolom az életem,
S meg-megpihenek útszéli,
Poros krisztusarcok alatt.
- Kérsz-e barátom? – szólnék Hozzá,
Gyermekbizalommal, hittel,
S kínálnám ecet helyett forrásvízzel,
De már ezt sem merem, hidd el!
(Nem úgy, mint egykoron,
Ahogy gyermekként tettem, mert
Felnöttem már s lázadó korom,
Kiűzte belőlem az empátiát.)
Vagy csak kendőmet nyújtanám veronika-módra,
Magdolnaként átölelném lábait,
Fülébe is súgnám:
„ne félj, én nem hagylak itt!”
Most mégis vánszorgok örökké
Keresztfától keresztfáig,
Rajtuk vérző krisztusok között,
S mindegyiket magára hagyom.
(Mert nincs más az utak szélén,
Csak ez. A következő állomás is
Ugyanez, s nem tudom,
Hogy van-e a tizenkettedik stáción kívül
A halál után valami más,
Amit úgy hívunk: föltámadás.)

Már nem emlékszem,
Mi az önfeláldozás,
Mi a *sejtés* és a *tudás*
Között a különbség,
Mi a fennen hirdetett szabadság,
Mi az, hogy determinált,
Milyen a teljes önátadás,
Milyen, ha a kezem nyújtom, s
Ő is kinyújtja az övét.
Milyen odaadni, pedig... még
Tudtam valamikor
Gyermekként az Igét!

Lágyan dudorásztam
Mennyből az angyalt, aki hozzánk is eljött
Egy karácsonyeste,
(Tán benézett máskor is az ablakon)
S leste, hogy
Vánkosom szélén ült anyám,
Kezem összerakta,
Simogatta homlokom,
És halkan mondtuk az imát:
Énistenem, Jóistenem,
Lecsukódik már a szemem,
De a Tied nyitva legyen...
S hogy van tovább? Vigyázz reánk...
Hittem akkor, amit ma már
Mindig elfelejtek, és azt hiszem:
Csak magam vigyázok magamra,
S hogy bizonytalan a holnap reggel.

Tudtam akkor? Vagy sejtettem?
Hogy nem félelmetes a halál,
Ahogy a születés sem az.
A betegségre jő gyógyulás
S megszûnik a fájdalom,
Ha beveszem a piramidont,
Hogy a seb is mindig beforr,
Hogy nagyapa is vigyáz reám,
Hogy el kell szaladni a gonosztól,
Vagy nemet mondani reá,
S óvni magam minden rossztól.
Tudtam, tudtam a Miatyánkot!
Tudtam én? Vagy sejtettem,
Mi a mindennapi kenyér
S milyen jó, ha hajnali ötkor
Kakaóba mártva kapom asztalomra
Amiért órákig állt sorba anyám
A kimért adagért csikorgó hidegben,
Ételjeggyel a kezében annakidején,
Hogy nekem legyen
A mindennapi kenyér!
Azóta sokszor elfeledtem,
Mi a megszentelés,
Mi a bocsánat és mi a Teországod
Aminek el kell jönnie.
De tudom a kísértést, a magányt,
Tudom az önakaratot,
Ami nem úgy a mennyben,
Inkább a földön létezik
Sajátmagamnak.
És nincs összhang

**Enyém - Tied között.
Volt valami halvány sejtésem arról is,
Hogy mindig van bocsánat, csak kérni kell,
De sosem nyitottam ki érte a számat.**

**Ma úgy aludtam el,
Mint régen altattak,
Imára kulcsoltam két kezem.
Halkan mondtam: én Istenem,
Itt vagy-e még énvelem?
Nélküled nehéz, felemészt a félsz,
Ha elhagysz, rámtör a kétségbeesés,
Hogy mindent elfelejtek.
Pedig láttam már a gyárok ormát,
Gyermekek, fiataalt, közönyt,
Fazékról lekopott zománcot,
Öregek arcán a ráncot,
A kétségbeesett haláltáncot,
Majd megnyugvást,
Mi embert ringat
Élet és elmúlás között.
Megtanultam, milyen a piros, a zöld, a kék,
S hogy a pipacsvirág is nyílik minden nyár elején,
Aztán szétbontja szirmait,
Hogy újra nyíljon a következő májuson.
Tudom az őszt, a szél illatát,
Az évszakok egymásutánját,
A világ rendjét, a reményt,
Az izgalmat, s a megszokottság erejét,
Tudom a csókok édes-sós ízét,
A pírt az arcodon, a hevülő vágyat,
S az üres ágyat is tudom,
A lány kenyeret, ha van,
Ha nincs, az éhezést,
Tudom az igazat, a rejtett utakat,
S az örömet is tudom, mi felöltözteti a pusztát létet,
Apám meséire is még emlékszem,
Tudom a szívbe maró bánatot,
A pofont, a gyalázatot,
A titokban elejtett könnyeket,
S a bizalmat is, mit visszanyerni már nem lehet.**

**Tudom, mire vittem, s vihettem volna többre is tán,
De azt is, hogy nem a tudás, mi számít. Az csak ámít,
Mert úgyis mindent elfelejtünk
Az utolsó percben, mit tudni bírtunk életünk során
A földrajzot, a trigonometriát,
S ha majd az elme feled, s lázad
Nem marad más, csak alázat,**

**Miből most a szívkamrám
Pókhálós zugában kevés rejtezik.
Adj hát belőle többet, egyre többet
S a többit, mim van, leteszem eléd, Uram
És szólnék Hozzád, ha tudnám, hogyan,
De most csak némán nézem
Az örökugyanaszt, várva valamit,
visszatérő gyermekhittel
Felnyújtom hát kendőm,
Átkulcsolom lábaid,
Hogy a tizenkettedik
Stáció után jöjjön valami más,
Hirdesse újra nekem is:
Van még föltámadás
S meglepjen az út szélén vele,
Zúgjanak már messzi harangok,
Lobbanjanak hamuszín egek,
Angyalok harsonája szólják:
*resurrexit tertia die.***

CSAPÓ LAJOS

Gondolatok a hazáról

Magyar vagyok. A rosszban is, - mert akarom!
Igaz, - tán csak halni van alkotmányos jogom,
És adózni, - de nincs dolgozni és lakni.
Ennek ellenére itt élek, - s fogok is maradni.
Itt, - hol a Nap lábat lógatni a Kárpátok bércseire ül,
És a Balatonnak vizét használja szépítő tükörül,
Hazám e hegyek tenyerébe búvó aprócska ország,
Hol a békétlenség, viszály a legnagyobb kórság.
E kicsiny völgy, melynek Duna s Tisza a nadrágpántja,
Hol a rónát járó szem unottan tekint a délibábra,
Itt, - ahol nincs távolság, csak mélység és magasság,
Hol önjelölt nagyság most is a legtöbb nagyság.
E föld mely csak halálban igaz hazája nagyoknak,
Kossuthnak, Rákóczinak és még soknak, -
Hol Árpád vezér vagy Rózsa Sándor lova vágatott,
Ahol a szürkegulya szarvára tűzte az aranyló Napot.
Itt, - hol bánatból, könnyből volt majd' mindig lepedőnk,
Kínból, jajból, és szenvedésből szőttük meg szemfedőnk,
Hol több száz éve komoran szállnak az évek – zúgnak a vészek,
Olykor-olykor belénk martak ádáz gyülevészek.
Ezerszer meghaltunk és mindig feltámadtunk,
És önmagunkat tépve ezerszer meghaltunk.
Jaj de sokszor ráztuk az igánkat, hányszor megaláztak,
Akikben bíztunk, - még mindig kihasználtak.
Hányszor cserbenhagytak, megcsaltak remények,
De sokszor néztek minket jó fejőstehénnek.
Hol élünk, - csak könyörtelenül-kenyértelenül lehet,
Hol mindig okkal sír, asszony, anya, gyerek.
Hol a hatalomért valakit mindig üldöznek, mocskolnak, vernek,
Itt, - ahol mindig nagyobb a becsülete az idegennek...-
- De tán egyszer majd megbirkózunk, mivel sújt az átok,
Talán teljesülnek - miben reménykedünk - az ezeréves álmok.

Én meg addig várok!

KONTRA MARIKA SZVÍTA

Úgy vágytam

Úgy vágytam más lenni,
különbnek, magyarnak,
s lett belőlem senki,
maradtam magamnak.

Több akartam lenni,
csak, hogy segíthessek,
de a szép terveim
sorra füstbe mentek.

Akartam alkotni
maradandót, szépet,
ám mindez nem volt más,
csak múltó ígézet.

És adni akartam
magamból egészszet,
de miről álmodtam,
mára semmivé lett.

Most a csendre vágyom,
békés nyugalomra,
nem csábít már hegyek
büszke sziklaorma.

Csak egy tiszta forrás,
igaz szavak mélye,
csak ez kell már nékem,
s kezed érintése.

Pásztó-Romkert, 2009. 08. 08.

Alkotó hétvége
Athéné Alkotó Kör

VIDECZ FERENC

MOZAIKCSEREPEK

(Jéki László* barátom emlékére)

Emlékek kusza hálóját bogozom suta kézzel.
Évtizedek Styxén evezek Charónhoz a mélyben,
Könyveiben denevérszárnyú, laza gondolatoknak
Böngészném, elevenné hogy válhatnak a holtak.
Testtelen árnyalakod kutatom, kármád, aki voltál,
Néma betűk titkáról nem fecseg áldozat-oltár.
Pár mozaik-darabot variálva, belőlük idézek,
Bár tudom, össze sosem csiszolódhat a kör meg a
négyzet;
Dőre doboz csak a szó, amiből, kiszökött a valóság,
Mégis mint bicegő vándort, engedj be ma hozzád!

* * *

Pécs-Vasasunk, ezeréves fészek, amelybe születünk,
Vasbányászok földje patakvájt völgy tenyerében.
Kandi gyerekkor, pótóvodánk, sajt (messzi USA-ból,
Harcok közt született gyerekeknek mennyei ízek!)
Iskolaköz; hányszor koptattuk bányasalakját!
Zongoraszó, hegedű, Huba János bácsi vezényelt;
Duzzasztó, Cserkészpark, gombalelős Kopasz-Óvár,
Dervenden gyűjtött édesgyökerek, tea-ízként,
Erdei Mária-kép, Zengői zarándok-utunkon,
Templomi csengő, tűz-eleven, két helyre ministráns,
Confiteor, hiba nélkül: elámul a pécsi apát úr,
Önképzőkör: a még döcögő versek melegágya;
Lelkesedő költőcske-palánták lombja kisarjadt.
Lám, a „szonett” szót is tőled hallottam először,
S mára közel száz versem e köntöst vette magára.
Bélatelep: Samu bácsi, a hajdani tábori esték,
Füst tekereg, King néni, szakácsnők jó vacsorát főz;
Gémek hangjain úsznak az álmok, szunnyad a nádas,
Érc telihold fésülgeti tó tarajos frizuráját;
Kispipa vendéglő, kamaszórák, sörpikolóval,
Lányok hímezték tarkává terv-szövetünket;
Téged a nagyváros vonzott, **egyetem, kutatások**,
Engem a **Természet s zene** hívott iskolapadba.
Parnasszust a katedrán állva se hagytuk enyészni:
Évtizedek multával az írás lett kötelékünk,
Régi barátság újra kisarjadt, pécsi Hetedhét-
S gondolatok szántotta papíron, ezernyi –határban.

Próbáltuk kerekét béklyózni napok szekerének,
Hívtál, gyűjtsük a magvakat egybe, ne vesszen a lényeg;
Mennék már, sietőn, nehezült léptem szaporázva, de
Koccintás, adomázó kedv beleomlik a gyászba:
Rég várt víg csevegést gáncsolt el sánta halálod;
Ébrenlét kapuján mind elmenekültek az álmok.
Eb féljen! Nem adom fel, vár még bő kegyelem, hogy
Elmúlassuk időnk, ami ott fõnn el sohasem fogy.
Vén Lucifer csempész pár korsó sört is a mennybe,
S Péter Atyánk rád bizza a kulcsot, e szókat üzenve:
„Fogjad a kormányt; Földet, a bolygókat te irányítsd,
Pár órára pihenni megyek, tartsd szemmel a bázist!
Mindent tudsz; ha tovább odalent élsz, semmi se gátol,
Megfejtéd genezis titkát. Légy itt navigátor!”
Fél szemmel hunyorítva a sörre, simítja szakállát:
„Ennyit Urunk elnézhet, bár Ő mindenén átlát...”
Búcsút nem mondok, szövetét kár nyûni a szónak.
Foglalj törzsasztalt, gyűjts egybe barát bejutókat!
Viszlát, drága Lacim, jövök egy nap, kései vándor,
S hogy ne unatkozz – rám fér –, korrepetálj fizikából!

*Dr. Jéki László, közelmúltban bekövetkezett haláláig a MTA KFKI Részecske és Magfizikai Kutatóintézet professzora volt. Tudományos munkássága mellett foglalkozott szépirodalommal is. Szívügyének tekintette, hogy a tudományos ismeretek olvasmányos, közérthető formában jussanak el az egyszerű emberekhez. Erről számos közéleti folyóiratban megjelent cikke tanúskodik. Említett írásait nemrég két kötetben gyűjtötte össze, de megjelenésüket már nem érthette meg.

SZÁJBELY ZSOLT

A kunyhó

Ó, igen! Csodás, fény-fátyolos nyári nap volt, a mennybolt oly tiszta és szűzies, hogy még a kósza felhő-hullámok is óvatosan kúsztak rá e kék tüneményre. A Nap melege áldott és puha kézként ölelt körbe minden élőlényt a földön, bekúszott a korhadó fák kérge alá, hogy pár másodpercre még visszavarázsolja az élet csodáját e pusztuló matuzsálemekbe. Az udvarban nyíló vadvirágok illata elbódította a lágyan zümmögő méheket, s a madarak is szeráfi hangon daloltak a közelben magasodó tölgyfák sötétlő lombjai között.

A dombok felől érkező szellő méz-illatot hordott magával, s mikor elsuhant egy-egy magányos, öreg fa mellett, a korhadó ágakra, melyek csupasz karokként meredtek az ég felé, lágyan simogató illat-karpereceket font, majd pajkosan nevetve tovaszállt.

A kunyhó, mely a dombok által alkotott „falak” között állt, most kinyitotta ablakait, s boldogan hagyta, hogy az éjjel tömény álomszaga a szél vállába csimpaszkodva mesebeli, távoli helyek felé utazzon. A kunyhó szegényes berendezésű volt: asztalnak, széknak, ágynak, s egyéb berendezési tárgynak nyoma sem volt benne. Mintha csupán légi szellemek lakták volna a helyet, kiknek szükségletük nem lévén, megfelelt az üresség is. A földön csupán egy alvó test lenyomata árulkodott arról, hogy emberi élet is leledzik a kunyhóban. Aztán nagyon lassan, odakint, a lágy szellő játszani kezdett a távoli vidékekről visszatérő pajtásaival, s mint komisz gyermekek, ha tiltják nekik a tréfát, óriási erővel rontottak a kunyhónak. A tetővel labdáztak, az ablakokat haragos démonokként csapkodták, mígsak ki nem törtek mind. A horizont mögött felmordultak az éhes vihar hangjai, s a szél-katonák, mint a koldusok, ha lakomát látnak, nekirontottak a háznak, s dobálták egymásnak a kunyhó darabjait, forgatták vihar-csápjakkal, s bűnös ténykedésük nyomát áldott esővel kívánták eltüntetni. De nem sikerült nekik. Meglátta ezt a Nap, s oly fényesen fölragyogott, hogy nyomban elmenekültek a kópé viharfelhők. A távolból vidám füttyszó hallatszott. Egy öregember baktatott otthona felé, hogy megázott boldogságát öreg kunyhója melegében pátyolgassa, mígsak fel nem száradnak róla az élet szeméből kihulló könnyecseppek...

19

15

WILCO 1200 FÁBIÁN JÓZSEF
HEADI-FOGSÁGOM UNFILMA.
 1915 in **ITALIA.** JULIUS 25 EN.
 Boula

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Összekacsintás

hajnalonként a gyárkévények füstjei
oszlopokat emeltek a nap útja alá,
közben az agyakba riasztás hullámszó,
a gőzkürtök pedig utat söpörtek
álmaink között, ébresztő, mielőtt
a szerszámokhoz, gépekhez vezető utat
kérdő-, majd rögtön felkiáltó jellé
nem köpdössük, káromolva isteneket,
és lekésnének az élesztő átnevelés
szemináriumáról, polgárpizkosan

csak egyre őrlő sorsunk Isten égi malma

mára már a lovakat is kitiltották az utakról,
nincs friss lócitrom illat, prüszkölés,
csak a legyek, és csak kaptatunk,
járdáról szimatoljuk a bűzt, szmogot,
és zabla sem csörög a kocsirudakra
támaszkodó ünnepi zabos tarisznyában,
sem az élénk vetett széna között,
csak a protézis, a fogakra emlékeztetve

tegnap este is feljött a Hold, világítani
az orrom elé az égen, keletre,
hogy sietve felhozzam a Csillagom,
hátamon, nyugatra, a zenitre, délre,
és ebéd után csak gatyafék alkonyatig
a lejtőn, izzásig az ég aljára érve,
ott egy pacsit adunk egymásnak,
átölelve az éjszakát, ciripeljen a világ

hajnalonként már nincs gyár és kürtje,
a vonatokból is kidobták a zakatot,
csak a szorítás integet, értünk, a pénz küldte

a fal felé fordulok, és felkacsintok az égre

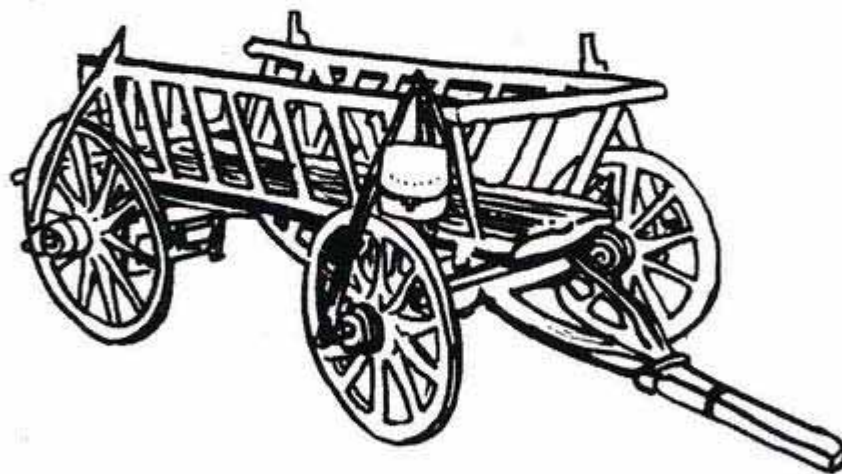

KÖNYVAJÁNLÓK, RECENZIÓK

A **Spangár könyvek** sorozatában, *Végh József* mkl. szerkesztésében megjelent *Topolcsik Imréné* második kötete, amiben prózai írásait olvashatjuk és kispasztikáinak képeit láthatjuk.

A kötet megvásárolható a Szerzőtől, illetve érdeklődni lehet utána Tolmács község Önkormányzatánál.

TOPOLCSIK IMRÉNÉ TARISZNYA A LŐCSÖN

Spangár Könyvek

Tarisznya a lőcsön

Nyári utakon, meleg szelek nyaldosta keréknyomok szélén egérszínű, poros füvek bokrosodnak, a terebélyes árvacsalán magvas, hosszú száron nyújtózik az ég felé.

Réti szénát szállítottak valamikor erre a merev völgyek között nyújtózó utakon. Derűs nyári napokon ringó búzagalaszok sustorogtak büszkén, az arra szálló szellő meglóbálta termésüket a tágas földeken.

Régi nyarak, régi szokások föl-föl bukkannak még az élők emlékezetében. Ha már előben nem is, mert már sok dolgos kezű ember eltávozott az élők sorából, azért a múlt fortélyát folytatni kell. A család minden tagja megszokta a koránkelést, a hajnali órákban az állatok etetését. Amikor már piroslott keleten az ég, ébredt a nap, már pakolástak a szorgalmas családok a szekérre, indulóra a határba. Tarisznyába kenyérpille szégyenkezett, néhány vöröshagyma hánykolódott, egy kis darab szalonna, ha még volt a padláson, a lőcsre akasztott tarisznyában vártak az indulásra.

Elindult a család fölülve a tántorgó szekérre, az ökrök, vagy egy csupa csont lovacska nekirugaszkodva húzta a nyöszörgő kocsit. Kapák és kasza, saraglyába kapaszkodva tolongtak a szédelgő szekéren. Messze elhallatszott a kenetlen kerekek fájdalmas nyikorgása. Úgy hangzott, mint a malacos disznó az ólban, mikor már mennének a csordába csapáson keresztül.

Felejthetetlen, mozgalmas, változatos élet volt a paraszti munka. Életünk végéig vonzanak a régi szokások. A sok növény élte a tágas földeken virágos életét. Madarak csiripelése szinte repült a tiszta levegőben. Kakukkfüves dombok között a hajnali harmat csillogott a napfénytől a fűszálakon, faleveleken. Sok gyalogos korán megtette a hosszú útját erdőkön, réteken keresztül mezítláb, hogy amíg a forró nyári hőség kitágul a határba, jó darab földet bekapálhassanak. A hátikosár nem maradhatott el, víz, ennivaló lötyögött a hátukon az asszonyoknak, vagyis azoknak, akik még szekérre se ülhetek, mert nem volt nekik. A föld végén lepakolták az ennivalót, sokszor a hangyák vették birtokukba, amíg sietős, fáradt emberek az evéshez készülődtek.

Tele volt a határ dolgos emberekkel, gyerekek zsvajával, madarak csiripelésével, virágok illatával. Nehéz élet volt, de egészségesebb. Felejthetetlen, mozgalmas élet.

Grzegorz Lubczyk könyvéről

A hagyományos magyar-lengyel barátság történetének még sok fel nem tárt fejezete van. Talán a számtalan hasonlóságot mutató sorsunk, históriánk miatt van úgy, hogy a bajban egymás segítségére sietünk.

A Habsburg fogságból menekült *Rákóczi* lengyel földön talált menedékre. Innen indíthatta el a XVIII. század nagy függetlenségi háborúját. 1848-49-ben a lengyel légió katonái is hősiiesen harcoltak a magyar ezredek mellett. Emléküket őrzi újabban egy tábla, az 1849. április 10-i váci csata helyszíne közelében is.

Volt mit megköszönni és viszonzni például 1939-ben, amikor nyugatról a német fasiszta hadsereg, keletről a szovjetek törtek rá Poloniára, s mint tudjuk, az akkor már hatalmas német nyomás alatt lévő Magyarország mégis, fegyveresen menekülő lengyel katonai csapatokat, s ezzel egyidőben polgári személyeket fogadott be, gondoskodott ellátásukról, a fiatalok iskoláztatásáról. A katonák jelentős része pedig tovább juthatott nyugatra, a kint szerveződő, tovább harcolni akaró lengyel alakulatokhoz.

Ekkor került a miskolci menekülttáborba egy szociáldemokrata újságíró-lapkiadó, *Henryk Slawik* nevezetű lengyel hazafi is, aki szintén tovább akart jutni Magyarországról, mígnem találkozott *idős Antall Józseffel*, a későbbi miniszterelnök apjával. Antall dolga volt az, hogy a kormány részéről a lengyel menekültek ügyeit gondozza. Slawik őszintén feltárta előtte a menekültek helyzetét, s rámutatott a szükséges tennivalókra, miután kettejük közt legális, majd amikor a szükség úgy kívánta, illegális együttműködés, eközben pedig igazi férfibarátság alakult ki.

Mintegy 140-150 ezer menekült tartózkodott ekkor Magyarországon. Csoportjaik többek között Balatonboglárra, Vámosmikolára, s egy részük Vácra került.

Henryk Slawik, mint a *Lengyel Polgári Bizottság elnöke* sok száz ember életét mentette meg fáradhatatlan munkásságával. Különös helyet foglal el az ő történetében a váci *Lengyel Tiszti Árvák Háza* története, mely intézmény nem volt más, mint lengyel-zsidó árva gyermekek menedéke. Kis lakóit Antallal együttműködve, hamis igazolványokkal kereszténynek álcázva tartották ott. A felnőttek gondoskodtak tanításukról, misére kísérték őket, hogy katolikusoknak tűnjenek, s itteni gondozásukban pozitív szerepe volt az egyháznak is.

A korabeli menedékhely épületére a közelmúltban helyeztek emléktáblát, s ebből az alkalomból mutatták be *Grzegorz Lubczyk* lengyel újságíró -1997-2001 között Lengyelország Budapesti nagykövete- *Három nemzet elfeledett hőse: Henryk Slawik* című könyvét, melyet a *Széphalom Könyvműhely* adott ki *Szenyán Erzsébet* fordításában. Néhány évvel korábban ugyanitt jelent meg a szerző *A Lengyel Wallenberg* című munkája is. A most kiadott mű részletesebben szól Slawik életéről, családjáról, az eseményeket átélők visszaemlékezéseiről. A kötet számos dokumentumot és fényképet tartalmaz. Megnyíltak a régi, családi albumok, megszólaltak az áldozatok kései utódai, hogy felidézzék egy elfelejtett, vagy szándékosan elhallgatott hős emlékét, akit joggal hasonlított *Wallenberg* személyéhez, s akinek a sorsa és végzete is hasonlóképpen alakult.

A váci kis árvák mindegyike életben maradt. Ám amikor 1944 március 19-én a németek megszállták Magyarországot, Antallt és Slawikot is lefoglalták. Mindkettejüket súlyosan összeverték. Slawik koncentrációs táborban halt meg. Elfogatásuk alkalmával azonban a kínzó vallatás ellenére sem árulta el Antall Józsefet, aki mindvégig azt mondta, hogy neki köszönheti az életben maradását.

A börtönben egymás mellé kerülve, sebeitől szenvedve mondta azt az emberség követelményét teljesítő küzdőtársának Slawik; *”Lengyelország így fizet.”*

„Korábban folyton éhesen jártam, Vácott pedig volt mit enni”-mondta Tova Feldmann Tel-Avivban emlékezve, *Marek Maldis* filmrendezőnek, a témáról készített film forgatásakor.

„...Nincs se bátyám, se nővérem, nincs itt az én drága apukám, az én hűséges, önfeláldozó, drága anyukám-senkim sincs...”

Idézet Cyla Ehrenkranz váci naplójából.

„ *A tisztesség, a barátság és a jólelkűség megtestesítője volt....* ” nyilatkozta egyebek közt *Salamon-Rácz Tamás*, aki a Magyar-Lengyel Menekültügyi Bizottság főtitkáráként szorosán együttműködött Slawikkal.

A könyv fáradhatatlanul kutató szerzője a feledés homályából visszahozta a három nemzet emlékezetébe azt az embert, akit nem a hőssé válás romantikája, hanem a konkrét helyzetben megnyilvánuló emberi tisztesség tett mártír hőssé. Sajnos, csak halála után válhatott az izraeli Yad Vashem Intézet *Világ igaza* kitüntetés tulajdonosává. Idős Antall József kitüntetését is fia, a miniszterelnök Antall József vehette át apja helyett, 1990 október elsején.

Grzegorz Lubczyk, a könyv alkotója családi szálakon is kötődik Magyarországhoz. Szépen beszél magyarul. Épp úgy, mint apósa, a most 97. évét töltő *Jan Stolarski*, a Lengyelországi Lengyel-Magyar Baráti Társaságok Szövetségének elnöke, Vámosmikola díszpolgára, aki a községben volt menekült katona. A faluban élő *Vajsz családból* választott feleséget. Gyermekai gyakran nyaraltak itt, a magyarországi rokonoknál.

A fotóval illusztrált keménykötésű, történelmi dokumentumnak is mondható könyv Vácott, a Líra könyvesboltban is kapható.

Kovács T. István

„Ilyen doronggal...”

(Karaffa Gyula: *Csunnyamesék* című könyvéről, kissé hasonló stílusban)

Kezembe került Karaffa Gyula: *Csunnyamesék* című könyve (Csak felnőtteknek). Elolvastam, és jól szórakoztam a történeteken. Aztán gondolkodóba ejtett, hogy lehet-e ilyen kifejezésekkel könyvet közreadni? Az általam feltett kérdésre magyarázatként azt mondhatom, tiltakozhatunk, kifogások sorát halmozhatjuk fel, de valahol, érzékszerveink mélyén kíváncsiak vagyunk az ilyen dolgokra. Kíváncsiak ilyen történetekre, a szereplők viselkedésére, reagálására. Az általam most közreadott recenzió sem más, mint egy kíváncsi ember reagálása az olvasottakra. Nem törekedtem tudományos minősítésre, azt meghagyom a „hivatalos” ítéseknek, tegyék ők a dolgukat. Az írásom nem más, mint egy laza reagálás a könyv által „kifejtett” érzelmeimre, élményeimre. Magyarázatként az emberi kíváncsiság és a prudéria példájára, hadd említsek a saját élettapasztalatomból egy picit történetet. Egy gyárban dolgoztam Pesten, és az igazgató sofőrje időközönként feljött a férfifürdőbe (emeleten volt) tisztálkodni. Ott a zuhanyzók sora úgy volt kialakítva, hogy nem volt válaszfal közöttük. Aki bejött zuhanyozni a zuhanyzóba, az csak úgy tehetett, hogy abban a formában léphetett be, ahogy megszületett, anyaszült meztelen. Ez a fickó is így fürdött és valóban feltűnő volt. Férfiúi szerszáma az átlagnál nagyobbra sikeredett. Ezt a tényt aztán a férfiak lent a műhelyben elmesélték a nőknek. A reagálás szerint: - Jaj, ilyet ne mesélj! – mondta szemérmesen az egyik. – Melyik az a férfi? Mutasd meg nekem! – mondta kíváncsian a másik. Összegezve: ha el is utasítjuk a történetet, az eseményt, diszkrét viselkedés, vagy erkölcsi alapon, de titkon azért kíváncsiak vagyunk.

A másik példa Karaffa Gyula közreadott történeteire. Azt hiszem, nem kell senkinek sem tagadnia, hogy élete során volt olyan helyzetben - baráti összejövetel, brigádtalálkozó, kerti parti, szakszervezeti kirándulás egy nagy sörözéssel, szalonnasütés, egyéb összeroffenés, amely a „hivatalos” rész után kajálásba, piálásba ment át. A végén elkezdődött a „mesélés”. Ezt a „mesélés”-t azért tettem idézőjelbe, mert ebben volt történet, mese és vicc. Azonban mindhárom tartalmazott valamilyen formában, mélységben pajzánságot, erotikát, szexet. Ezt nem lehet tagadni, ez tetszett mindenkinek a legjobban. Azt hiszem, így vagyunk hangolva. Karaffa Gyula meséiben megjelenik az egész falu. Olyan szereplők vannak mint a: *„rászedett asszony, igen huncut ember, plébános úr, csunyajány, öreg Jóskabácsi, fíjatal Mariska, csoré német, kiránykisasszony, János gazda szűz leánya, a Júlis, a szomszédék Feri fíja, nagyfíriju legény, fukar fogadós, a parasztember, szegényasszony, naccságos úr, a suszter, a koma, menyasszony, vőlegény, policáj, városi naccsága, menyecske, arandrága doktor úr, kocsis, a tanítónéni, szegényember, szegény hadiözvegy, az úriember, kocsmáros uram.”* Ezekből a figurákból Karaffa keze alatt számtalan mese és történet kerekedett ki, és ha majd egyszer folytatja ezt a mesélő kedvéből fakadó színes történeteket, még számtalan lesz is. Tarján Tamás szerint: *„A sikamlósság akkor igazán érdekes, ha társadalom-és személyiség-bíráló, jellemző tartalmakkal telítődik. Persze az is lehet ínycsiklandó, ha az adatközlő magáért a beszédért (a szavakért és a „hírességekért”) beszél.”* Tehát, egy ilyen összejövetel a tartalmas gondolatokon túl, e formátumok miatt is lehet emlékezetes.

Karaffa Gyula meséi, apró történetei, epizódjai (mert van közte olyan rövid – történetében, cselekvésben – hogy szinte pár perc az egész, még a valóságban is („csak éppen a sublóthoz szorított és már is kész volt!”) mind életszerűek. Ezt nem csak én igazolhatom, hanem éppen az olvasó, aki ezeket a sorokat böngészi, mert az vessen követ rám, vagy éppen önmagára, akivel ilyen, vagy hasonló az életben egyetlen egyszer sem történt meg. Úgy látszik a kísértés nagy, szinte jelen van az élet minden területén, a nap huszonnégy órájában is.

Az ilyen jellegű „csúnyamese” történetekkel korábban Burány Béla, 1931-ben, Zentán született „házi” orvos (elhunyt: 2008-ban) foglalkozott. Orvosi képzettsége és gyakorlása mellett vált a magyar néprajz diszciplínájának egyik fáradhatatlan munkásává. Gyűjtött népzene, katonanótákat, gyermekdalokat, balladákat, erotikus népmeséket, melyeket közre is adott, a kezdeti megbotránkozások után, nagy sikerrel. (*Szomjas a vakló*, Képzőművészeti Kiadó, 1988)

Megfigyelhető a mai, modernnek nevezett irodalomban is a mosdatlan beszédmód. Persze kérdés, hogy a leírandó történetek kifejezhetőek-e ezen szavak nélkül? A valóságra való törekvés az író is kényszerű helyzetbe hozza, hiszen mit ér az a történet, amely szép csomagolásban akarja közreadni azt, ami a naturális tény. Aztán a szerkesztők nem elhanyagolható többsége is helyt ad azon történeteknek, melyek színesebb, valósabb, sikamlósabb, az élet naturális oldalát megmutató kifejezéseken keresztül szemlélteti a valóságot. Kérdés: - baj ez?

A csúnya beszéd napjainkban eléggé elterjedt és széles körben táptalajra is talált. Melokkó Miklós szobrász a közelmúltban

a Hír TV-ben adott nyilatkozatában azt mondta, hogy helyesen, szépen magyarul szinte már nem is tudunk. Jellemző ez az újságokra, a televízióra is. Egyedül káromkodni tudunk helyesen magyarul, ahol helyén van az alany, az állítmány.

Akik az úgynevezett szépirodalmon nőttek fel, klasszikusok sorát olvasták el, tudom, hogy felüldülésként forgatták Boccaccio történeteit. Először megütözköztek, a magukat erkölcsösebbnek vallók felháborodtak, de ezen felháborodással szemben egyenes arányban vetették magukat a történetek olvasásába. A sorokat róva elpirultak, izgalmukat palástolták, de olvasási „mohóságuk” egyre fokozódott. Ha őszintén színt kellett volna vallani, mindent letagadtak volna.

Karaffa Gyula meséinek minősége, szöösszetétele nem lehet-, és nem is bántó, mert az a fajta polgári nevelés, amely hetven évvel ezelőtt egy természetes, vagy talán mai szemmel annak tûnő forma volt, napjainkra eltűnt. A mai felfogás, erkölcsi normatívák fellazultak, mások szabadabbak lettek, és ezek a mesék csak ezekkel a kifejezésekkel állják meg helyüket. Talán a fellazulás mértékében, minőségében lehetne egy kicsit visszafogottabb, de ez sajnos világméretű jelenség és ehhez alkalmazkodni az áradatban eléggé nehéz. Egy szerkesztői „gyomlálás”, szóirtás után olyanok lennének a történetek, mint „baleves szellentés, vagy lakodalom zene nélkül”.

A mesék nyelvezete a szerző korábbi – szólások, mesék – kötetéhez viszonyítva („Épphogy csak beszólok...”) kiforrottabb, népiesebb. Felfedezhető benne a saját szülőföld – nyírség – és a mostanság megélt, lakhelye szerinti nógrádi népi ízes beszéd is. A kötet 76 + 1 mesét tartalmaz. Ezek a mesék (történetek) színesek, érdekesek, szórakoztatók, teljes egészében az életből merítettek. A meséket illusztráló rajzok (amelyeknek szerzője a meseíró felesége: Krasznainé Konczili Éva) jól segítik a történetek -úgymond- láthatását is.

Karaffa Gyula a nagy elődre hivatkozva (Burány Béla) mondja, hogy „*az emberi lét tele van ezerféle kapcsolattal, titkolt szerelemmel, érzéki testiséggel, nehezen viselhető kényszerekkel, elnyomott vágyakozásokkal, értelmetlen tabukkal. Ezért megértő vagyok másokkal, Önökkel szemben is ...*”

Ez így van valóban, mert ezért tetszett és szórakoztam jól „Csunnyamesék” történeteiben. Jómagam sem tehetek kivételt, hiszen életem során jó párszor belekerültem olyan buktatókba, élethelyzetekbe, csapdáikba, melyek sokszor juttathatták eszembe az ő történeteit, melyeket jómagam is kényszerültem megélni. A végén hadd tegyem hozzá, a történetek szereplői saját megélt, ízes „storyjukat” bárkinek – minden szégyenérzet nélkül – csak ezzel a nyelvezettel tudják elmesélni.

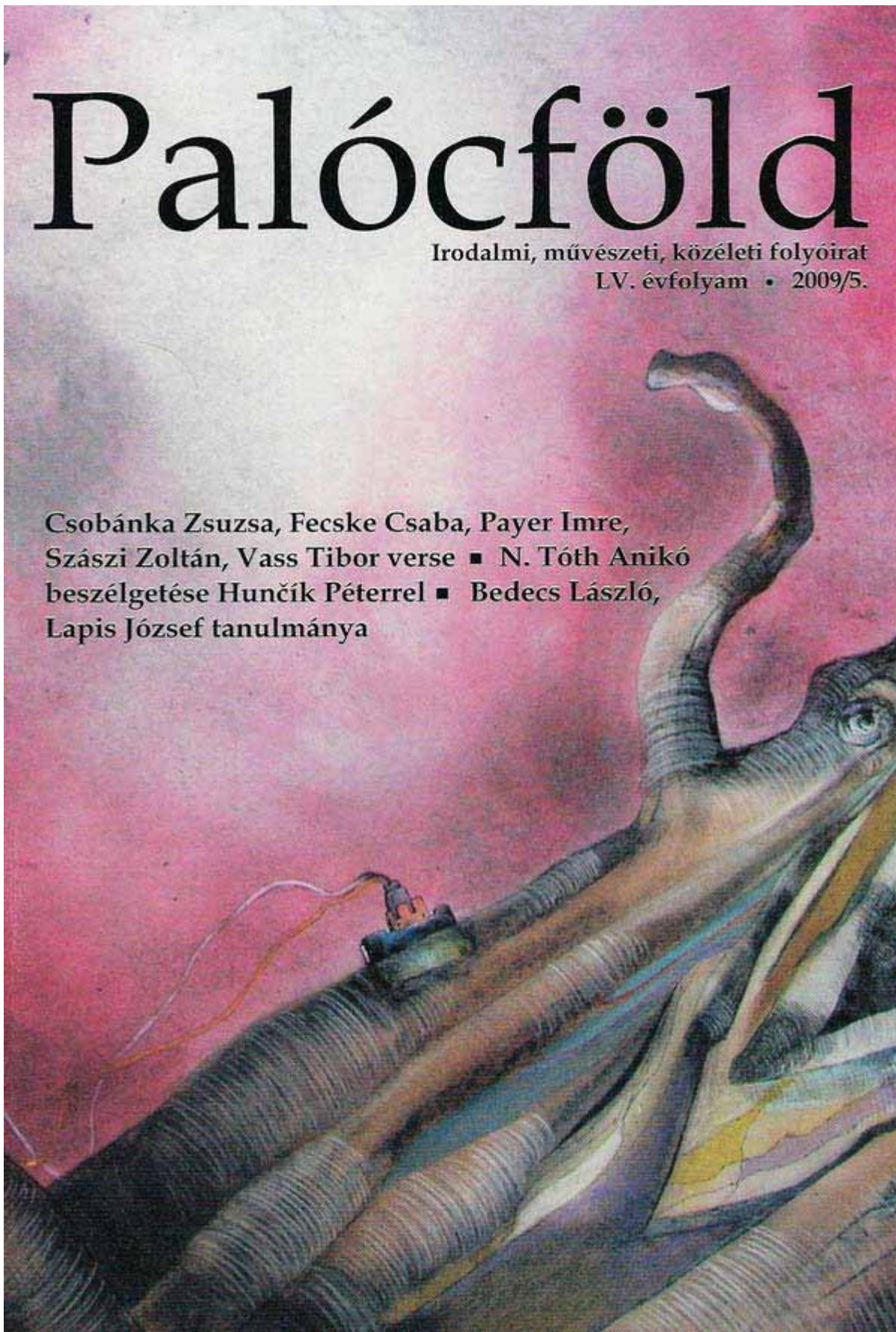
Kő-Szabó Imre

Izgalmas tartalommal megjelent a Palócföld című folyóirat ez évi ötödik száma

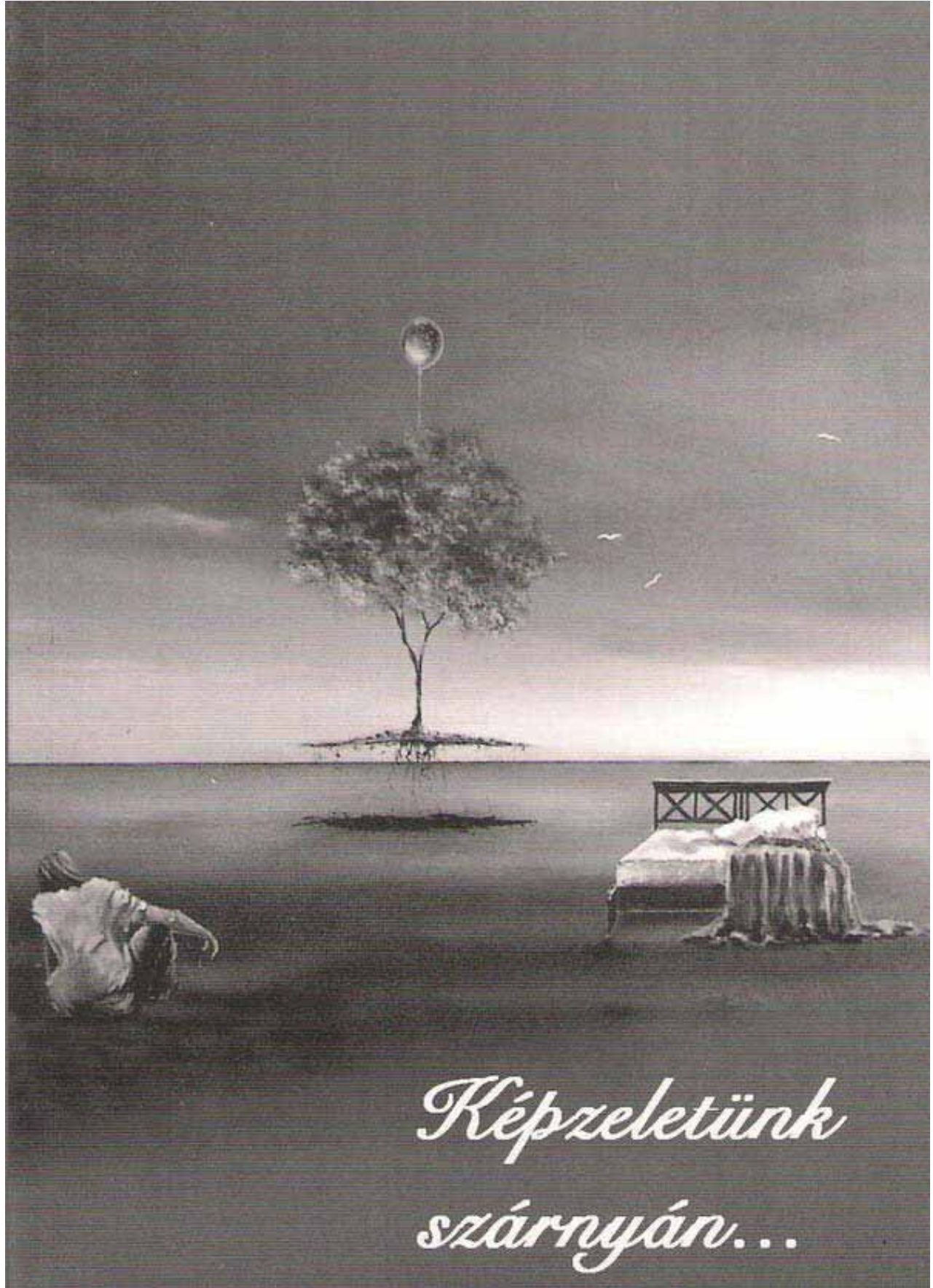
Palócföld

Irodalmi, művészeti, közéleti folyóirat
LV. évfolyam • 2009/5.

Csobánka Zsuzsa, Fecske Csaba, Payer Imre,
Szászi Zoltán, Vass Tibor verse ■ N. Tóth Anikó
beszélgetése Hunčík Péterrel ■ Bedecs László,
Lapis József tanulmánya

A Vizuális Pedagógiai Műhely kiadásában, Baranyai Attila szerkesztésében megjelent a Barátok Verslista antológiája. Megrendelhető a megrendeles@verslista.hu emailon.

BESZÁMOLÓK

IPOLY EUORÉGIÓ

LIPEL'SKY
EUORÉGIÓN
*Ipoly Euroregion
Cross Border
Co - operation*

TÍZ ÉVES AZ IPOLY EUORÉGIÓ

címmel, az egyesület megalakulása alkalmával

2009. október 24-én, szombaton 14. 30 órától

BALASSAGYARMATON a MADÁCH Imre Városi Könyvtárban
Ipoly Euroregión Szabadegyetemi találkozót tartott az alábbiak szerint:

„HETEDHÉT IPOLYON INNEN ÉS TÚL...”

Jubiláris kiállítás az elmúlt évek fotódokumentumából és műveiből a Könyvtár Galériába

Megnyitotta: Medvác Lajos elnök, Balassagyarmat polgármestere

„A KELETI LÉLEK ÉS A NYUGATI MODELL SZINTÉZISE ”AZ IPOLY-TÁJI HAZÁBAN

Előadó: Németh Péter Mikola titkár

AZ IPOLY (EUORÉGIÓ) SZABADEGYETEM ALAPÍTÓINAK

(1994–2008) közötti hallgatóinak találkozója: dr. Kecskeméthyne Sedivi Lilla,
Balga József, Balogh Gábor, Cseh Marcellné, Halló József, Halló Mária, Izrael Zsuzsanna,
Köpöczy Rózsa, Palkovics Blanka, Urbán Aladár, Wollent József és még mások élménybeszámolója

FILMEK, TANULMÁNYOK, SZAKDOLGOZATOK, DIPLOMAMUNKÁK

Az Ipoly Eu. Magyar–Szlovák Határon Átnyúló Együttműködés 10 évi tevékenységéről:
szemelvények *Hardy Tamás* és *Mezei István* az MTA Kutató Intézete munkatársai tanulmányai alapján;

Hevér Noémi diplomamunkája Ipoly Euroregiót érintő fejezetének ismertetése

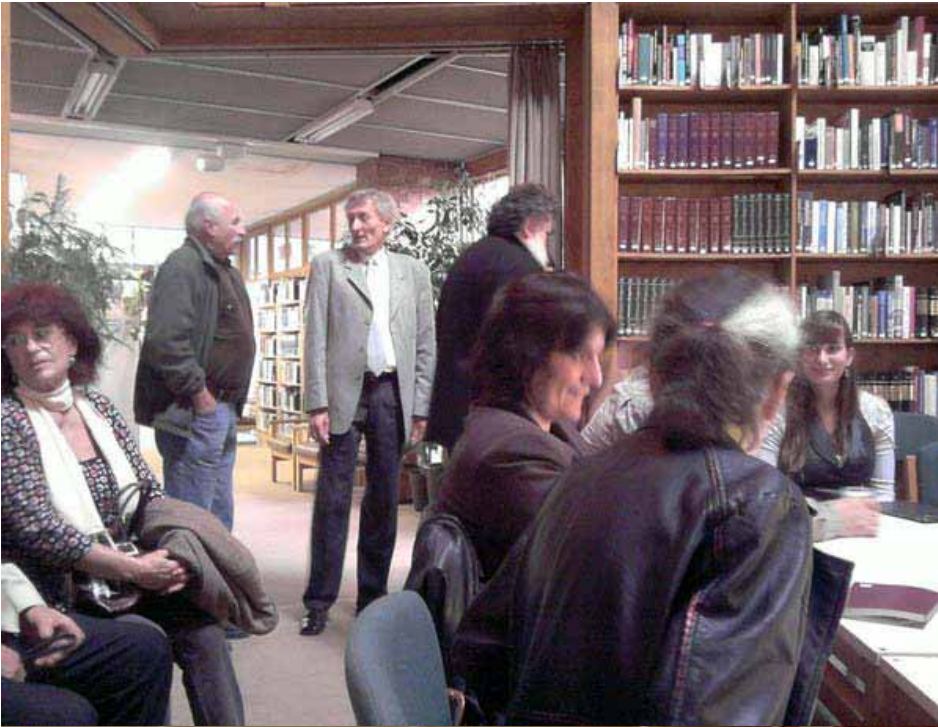
AZ EURÓPA UNIÓ RÉGIÓINAK, EUORÉGIÓINAK JÖVŐKÉPE

a helyi társadalmak – a Mi MEGMARADÁSUNK ! – gazdasági dimenziói összefüggésében

Előadó: Miklóssy Endre építész-esztéta, a Bp-i Corvinus Egyetem tanára

EURÓPAI ZENEI és IRODALMI ETÜDÖK

Közreműködtek a RÓZSAVÖLGYI MÁRK MŰVÉSZETI ISKOLA TANÁRAI és DIÁKJAI

Irodalmi Művészeti Túra

/Borsosberény- Drégelyvár- Nagyoroszi- Hont/

2009. október 3-án szombaton, a **Sugárkankalin Turisztikai Egyesület** szervezésében **Irodalmi és Művészeti Túrán** vehettek részt az érdeklődők. A túra célja e napon felkeresni a kulturális, irodalmi és képzőművészeti emlékhelyeket, összehozni és bemutatni az egyesület településein élő és alkotó művészeket, írókat, költőket, közösen emlékezni történelmi, helytörténeti emlékekre, érdekességekre. A programhoz kapcsolódtak kiállítások, kisebb koncertek, előadások. A túra szervezői a program összeállításánál gondoltak a távolabbról érkezőkre, de a helyi lakosoknak is ugyan így érdekes és értékes szórakozást nyújtott ez a nap.

Szombat reggel a túra első állomása a **Borsosberényben** volt. A szervezők a Művelődési házban gyűjtötték össze mindazt az értéket, melyet e napon meg szerettek volna mutatni az érdeklődőknek, összehozva egy szép és változatos tárlatot, bemutatva sok értékes helyi alkotót. A kiállítás több témakör köré csoportosult. A terem egyik részén a gondosan összegyűjtött és esztétikusan elrendezett népi kézimunkákat, hímzéseket, gobelineket csodálhattunk meg, *Bálint Györgyné, Gröger Miklósné, Kutyica Miklósné* és *Pribeli Józsefné* alkotásait. A terem másik részén festmények, ceruza és krétarajzok kerültek bemutatásra, *iff. Kovács Imréné* és *Zagyvai Noémi* alkotásai, és *Zagyvai Istvánné* „sokat mondó kezéről” készült ceruzarajzai. Valamint láthattuk *Kovács György* mérnöki precizitással készült épületrajzait és végtelen türelemről tanúskodó fából készült makettjét. A Művelődési házban *Demeter Károlyné, Babika*, a helyi Nyugdíjas Klub vezetője, a kiállítás szervezője és létrehozója köszöntötte a túra résztvevőit és az alkotókat. Ezt követően *Strób Lászlóné* beszélt verseiről és arról az indítatról, amely őt arra ösztönzi, hogy gondolatait, érzéseit, benyomásait vers formájában megörökítse. Melyek azok az egyszerű és hétköznapi témák, amelyek mellett legtöbbször szó nélkül elmennek, ám őt mégis arra készítetik, hogy tollat ragadjon és megörökítse másoknak és önmaga számára is ezeknek a pillanatoknak a hangulatát. Ezt követően néhány szép és megható versével néhányunknak sikerült könnyeket csalnia szemébe. Ezt követően sokoldalúságáról adott tanúbizonyságot, amikor bevallotta, nem csak verseket ír, de nótákat is költ, majd ezek közül is hallhattunk néhányat saját előadásában. A nóták után ismét ének következett, de ez már két helyi fiatal, *Balázs Johanna* és *Busai Norbert* előadásában. Mindannyiunk számára ismerős dallamok csendültek fel a két fiatal énekhangján, amellyel vendéglátóink műsorukat zárták. Végül a település polgármestere, *Busai István* köszönte meg az alkotók bemutatkozását és a szervezők munkáját. Rövid beszélgetés és a kiállítás megtekintése után fényképezőgépünkben magunkkal vittük ezeket a csodákat, lelkünkben pedig a felemelő szép élményeket.

A túra következő célpontja **Drégely vára** volt. Nagyoroszi felől autóval, a volt laktanyán keresztül vezető műúton közelítettük meg a feljáró alatti parkolót, ahonnan egy fél óras sétával, enyhe emelkedőkön kaptatva jutottunk fel a várhoz. A kegyes időjárás jóvoltából ragyogó napsütésben sétálhattunk az őszi színekben pompázó erdőben. A szép idő sokakat csábított kirándulásra ezen a napon, a magaslaton több csoporttal is találkoztunk. Hála a tiszta időnek, kivételesen messzire lehetett ellátni az egykori bástyákról, nem csak a környező hegyek és települések, de a kékbe vesző távoli bércek is feltűntek a láthatáron. Rövid pihenő után *Teszary Károly*, a Drégelyvár Alapítvány elnöke beszélt a vár történelméről, múltjáról és jelenéről. Az alapítvány működéséről, melynek köszönhetően a vár állagmegóvási munkálatait végzik, így az ma is látogatható és az emlékezés méltó színhelye lehet. A várbemutató végén a vár vendégkönyvének beírásaiból hallhattunk néhány kedves sort az előadótól. A vár története után a vár hősről, az egykori várkapitányról, *Szondi Györgyről* hallhattunk érdekességeket *Végh József* helytörténész előadásában. Szondi György emlékét számos történet, legenda, irodalmi, építészeti és képzőművészeti alkotás őrzi, ezt a gazdag hagyatékot gyűjtötte össze *Végh József Szondi György és Drégely vára emlékezete* című könyvében, melyből részleteket hallhattunk az előadás során. Az irodalmi műveket, versrészleteket *Szajbely Zsolt* tolmácsolta a hallgatóság felé. A hallottakat korabeli fotó az egykori Szondi kápolnáról és egy különlegességnek számító Szondi emlékérem tette színesebbé.

Az előadások után rövid ebédszünet következett, majd indultunk tovább következő állomásunkra, amely a **nagyoroszi római katolikus templomban** volt. Itt a műemlék megtekintése után a mellékoltáron elhelyezett, Ferences Rend 800.

évfordulója alkalmából készített Szent Ferenc textilképről beszélt alkotója. A ferences lelkeség, a Naphímnusz sorai és a kép kapcsolatáról hallhattunk gondolatokat, amelyet a Napfivér, Holdnővér éneke követett *Marótiné Drajkó Mónika* előadásában, *Botos Norbert* gitárkíséretével. Ezután a templom oratóriumában berendezett „*Szent Ferenc élete és legendái*” című gyermekrajz-verseny kiállítás képeit, valamint az „*Assisi*” című fotókiállítás tekinthettük meg, amely egy képzeletbeli sétára invitált a középkori olasz város műemlékei között.

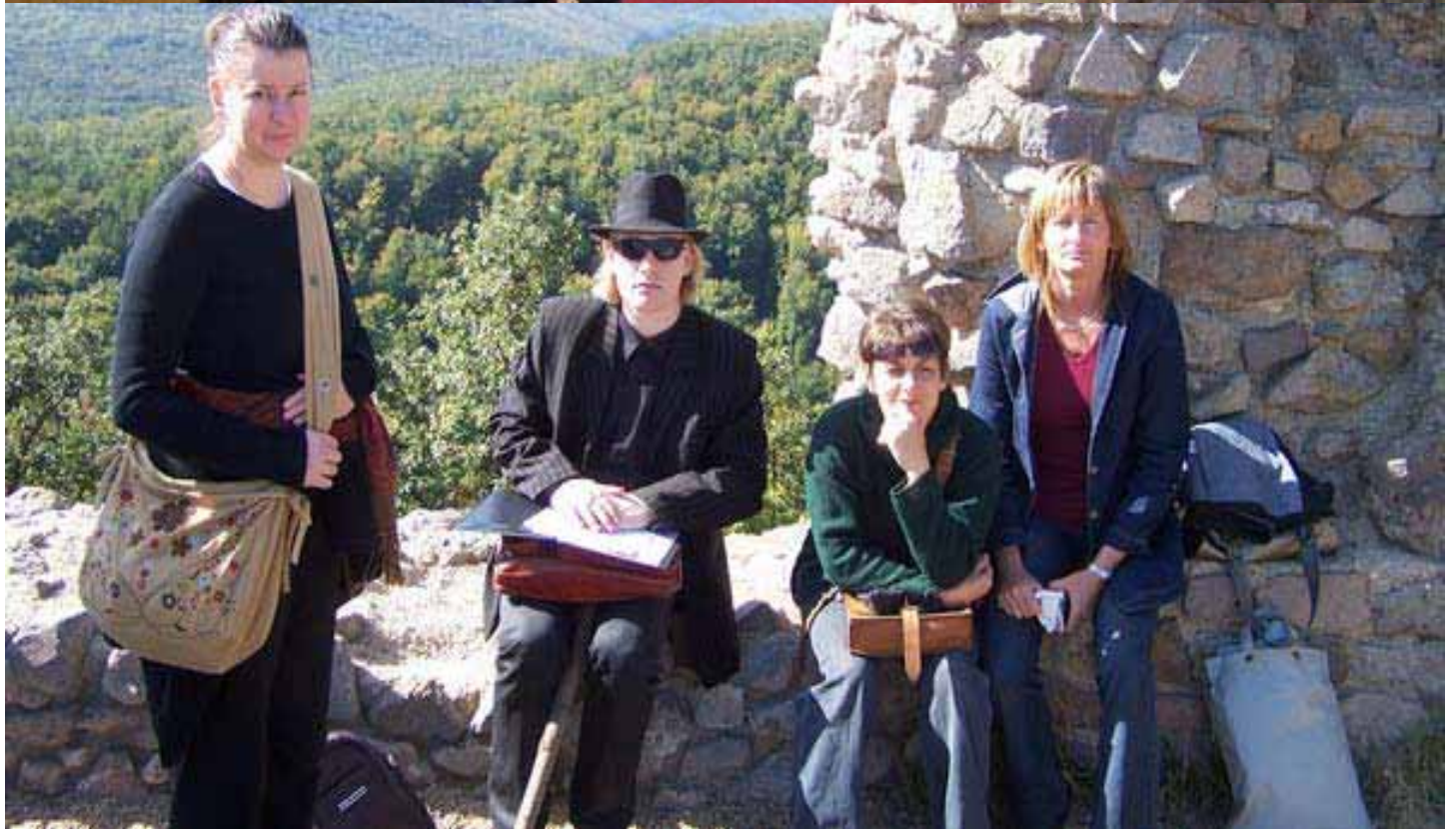
Végül a túra utolsó állomására, **Hontra** érkeztünk, ahol több helyszín, és gazdag programkínálat várta a résztvevőket. A falu elején egy csoport beöltöztetett szalmabábú jelezte, hogy a néhány száz fős településen ma szüreti vigasság napja van. Érkezésünkkor az éppen zajló szüreti felvonulást láthattuk, a színes, zenés, vidám felvonulásban részt vett a falu aprajagya, a nézelődőket süteménnyel és szüreti „frissítővel” kínálták a helyiek, majd össznépi tánc következett a falu központjában. Ezt követően a honton élő és alkotó *Kolozsvári Grandpierre Miklós* festő-, szobrász- és grafikusművész frissen elkészült galériájában tettünk sétát. A ház kapuján belépve egy másik világba csöppentünk, ahol minden apró részlet az alkotói munka légkörét hivatott szolgálni. A *Gorgó Galéria* előszobája maga a kert, a hatalmas területen elterülő, szépen gondozott parkban már találkozhatunk a művész kő és márványszobraival, keleties kőarcok néznek ránk a szépen gondozott, különleges fák és cserjék közül. A virágágyások tarka foltja és véletlenszerű színeiben mégis felfedezhető a tudatosság, a környezet az alkotó ember keze nyomát őrzi, érezhető, hogy itt feltöltődhet és inspiráló légkör veszi körül a művészt. Szintén a kertből nyílik a művész lakása, ebből pedig a toronyban elhelyezett műterme, amely az alkotói munka szentélye, magasan elhelyezett ablakai az Ipoly völgye fölé, a távoli hegyekhez viszik a tekintetet és a szárnyaló képzeletet. A galéria a házhoz tartozó egykori gazdasági épületből, átalakítás után nyerte el mai formáját. Három tágas helyiségben mutatja be a művész alkotói pályájának legjavát. Az első két teremben festményeivel és szobraival találkozhatunk, míg a legutolsó teremben rézkarcai kerültek bemutatásra. Nem csupán a legjobb, de legfrissebb munkákból is ízelítőt kaphat aki végigjárja a termeket, szemléletének változását, munkáinak fejlődését, letisztultságának kialakulását is élénk tárja eme reprezentatív tárlat. A középső, legtágasabb terem a bemutató mellett a társalgó szerepét is betölti, itt lehetőség van kényelmesen társalogni a látottakról. Itt kaptak helyet a különlegességnek számító, kristályokba faragott szobrok, egy erre a célra kialakított tárolóban. Ezeknek a néhány milliméteres portréknak az elkészítéséről hallottunk néhány érdekességet az alkotótól. Egy másik üvegtároló apró ásványszobrokat rejtett, szintén különleges és nemes ásványokból. A vendégkönyvben nyomát hagytuk csodálatunknak, és további sikeres alkotómunkát kívántunk a művésznek, majd búcsút mondtunk Kolozsvári Grandpierre Miklós csodákkal és meglepetésekkel teli, fantasztikus világának. Már alkonyodott a Börzsöny csúcsai felett, amikor megérkeztünk túránk utolsó helyszínére, *Egyházy Gábor* keramikumművész műhelyéhez. Itt nem vált külön az alkotó lakása, műhelye és bemutatóterme, mindhárom a lakóházban helyezkedett el egy-egy szobában. A kerámiákat bemutató szobában egy egész falat megtöltöttek a polcok, melyeken ott sorakoztak a különleges alkotások. Gábor elmondta, hogyan adta fel korábbi életét, hogy ezentúl a kerámiakészítés szenvedélyének szentelje mindennapjait, hogyan szövi át és változtatta meg ez a tevékenység életét. Mint kiderült, ez a szenvedély bizony fertőző, ezért gyermekfoglalkozásokat tart és táborokat is szervez mindazoknak, akiket megérint ez a nem mindennapi tevékenység. Mesélt tanulmányairól, a kerámiakészítés azon különleges technikájáról, melyet ő is alkalmaz, végül a beszélgetés közben felmerült kérdésekre válaszolt.

Lassan a beszélgetés átterelődött a nap eseményeire, és még egyszer felidézttük a mozgalmas és élményekkel teli nap legemlékezetesebb pillanatait. Fáradtan, de szép élményekkel és ismeretekkel gazdagodva búcsúztunk új és régi ismerőseinktől. Köszönet minden szervezőnek és látogatónak, aki részt vett az Irodalmi és Művészeti túra programjaiban. Bízom benne, a természeti, művészeti, irodalmi, helytörténeti és történelmi értékeket bemutató programsorozattal a jövőben több művészt ismerhet meg a közönség, valamint a lakóközösségek figyelmét is mind több értékes helyi alkotóra hívja majd fel ez a nap, a résztvevők pedig értékes programokkal lehetnek gazdagabbak az Irodalmi és Művészeti Túra hagyományának köszönhetően.

Záhorszki Mónika

<http://picasaweb.google.com/eleanor.eleanor/20091003IrodalmiMuveszetiTura#>

(Záhorszki Mónika: 1-64. fotó, és Gál Zsuzsanna Éva 65-111. fotó)

Most látható a természetben – 11. (november)

Lassan várhatjuk az első hó leestét, s vele itt van nyakunkon a tél, örömeivel, szépségeivel és gázszámláival. Magam már túl vagyok a télelő élvezetén, hiszen amikor Önök az októberi rovatot olvashatták, én Mongólia legkülönbözőbb élőhelyein rőttem a kilométereket, homok és kősvatagokon, folyók sodrán és vízmosásokon, hegyeken és szakadékokon keresztül, hóesésben, kemény szélben, ritkán ébredve plusz fokokra. Kazak és mongol pásztorok között a sztyeppen, jurtaikban és guanzokban, sátorban, vagy szabad ég alatt ébredve.

(„*guanz*” = út menti szükségszállás étkezésbiztosítással – olcsó, igénytelen)

De ez egy más történet, mely remélem ott találja Önöket az adott programon.

Most viszont ismét folytatom a már talán megszokott ismertetést, mégpedig négy -nyugodtan mondhatom- csodálatos madárral kezdve, hiszen a kevésbé, vagy talán jobban ismert fajok mindegyike csodálatra, megfigyelésre érdemes.

A meggyvágó, az erdei pinty és a leggyakrabban szemünk elé kerülő tengelic, valamint a mostanában, november táján csapatosan jelentkező fenyőrigó mind-mind kellemes élményeket szolgáltat megfigyelőjének.

Az elmúlt hónapban a madarak téli etetésének fontosságára, mikéntjére hívtam fel a figyelmet. Szeretném ezúttal is hangsúlyozni fontosságát, és meglátják, apró énekeseink - köztük talán egy-egy meggyvágó is – kárpótolnak fáradozásainkért. Van, ki szabásmintát kért tőlem. Azt hiszem, itt kreativitásunkat kell elővenni és a fellelhető anyagok határozzák meg a végtermékünk milyenségét.

Visszatérve az ismertetésre – azt két ismert fajjal fejezem be, hiszen a tőkés réce és a mezei nyúl valamennyiünk előtt ismert, vadászható vadfaj, nem ritkán akár ünnepi asztalunkra is kerülhetnek.

Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*)

A körülbelül seregély nagyságú, rövid farkú, zömök, színes madár első látásra felismerhető erős, hatalmas csőréről. Röpte gyors és könnyed.

Élőhelye elsősorban a korosabb lombhullató és elegyes erdők koronaszintje, ahonnan azért gyakran repül a földre is, hogy magvakat, gyümölcsöt keresgéljen, itt előkelően lépegetve, ugrálva keresi táplálékát. A gyümölcsösöket és parkokat is előszeretettel látogatja és télen madáretetőink leglátványosabb, szemet gyönyörködtető vendégei is lehetnek.

A hímek éneke már februárban elkezdődik, de fészkeiket csupán áprilisban kezdik építeni, mégpedig a tojók – lomblevelű fákön, két méter magasság felett. A kitűnően elrejtett, aránylag lapos fészkek ágacskákból, mohából készül, belül szőrszálakkal bélelten. Túlnyomó részt a tojók végzi a kotlást, eközben a hím kitartóan eteti párját.

A jórészt májusban kelő fiókák 11-14 nap alatt kelnek ki és hasonló ideig maradnak a fészkekben. Szüleik felváltva etetik őket a begyükben „előérlelt” bogarakkal, magvakkal, még kirepülésük után is.

A családok augusztusig együtt maradnak és együtt járnak táplálék után az erdőkben, esetenként gyümölcsösökben.

A fiatal madarak az őszeleji vedléssel nyerik el felnőtt tollruhájukat.

Az ősz több család egyesülését is hozhatja és így csapatokban is találkozhatunk velük kóborlásaik alkalmával. A nálunk költő meggyvágók jórészt átteleznek, de a kemény telek elől többnyire Európa déli részére húzódnak. Gyakori madarunk. Magevő madárként előszeretettel fogyasztják a bükkmakkot, a borókamagot, a napraforgót, alkalmanként egy-egy cseresznye termésében tehetnek némi kárt, amikor a gyümölcs húsát elmorzsolva, elpazarolva, csupán annak magját fogyasztja, miután erős csőrével feltöri a csonthéjas burkot a 45 kg-os nyomást kifejténi tudó (!) csőrével, s csupán a mag belsejét hasznosítja. Természetesen a rovarokat, kitenpáncélos bogarakat sem veti meg.

Ornitológiai táborokban a madárgyűrésnél kemény próbatétel e csodálatos madarak kézben tartása, várva a gyűrűre, mely néha kicsit késve akar a madár lábára kerülni, vagy megtartva a sokadik fotó elkészültéig, különösen, ha egy-egy emberpalántát akarunk próbára tenni.

Erdei pinty (*Fringilla coelebs*)

A borvörös begyű és mellű, kékesszürke fejtetőjű, tarkójú, szárnyán kettős fehér szalagot viselő hím erdei pinty ugyancsak a színpompásabb magevő madaraink közé tartozik. (Természetesen a tojó színezete itt is szerényebb.)

Az erdei pinty Európa egyik legelterjedtebb madara, s így természetesen térségünkben is gyakran találkozhatunk vele, ahol fák vannak. Erdőben, a telepített ipari erdőktől a fenyvesekig, a városi parkoktól a kertekig, temetőkig.

Az öreg hímek általában Közép-Európában telelnek és itt várják a tojókat, akik délről érkeznek. A hímek éneke már februárban felhangzik, s lesz egyre erősebb.

Az erdő zöldellésével a párok szinte egyszerre kezdenek a fészkek építéséhez, pontosabban azt csupán a tojók építik. A kívülről mohával, zuzmóval álcázott, belül tollakkal, szőrszálakkal bélelt fészkek csodálatos mestermunkák.

A párok általában április és július között két alkalommal költenek, amikor a tojó szinte kizárólag egyedül ül a tojásokon, a hím nagyon ritkán váltja fel. (*Nem „praktikus” a színpompás hímnek a fészken ülni, felhívva arra és magára a figyelmet.*) A 4-5 jellegzetesen barnásfekete foltokkal, vonalakkal mintázott tojásból 11-13 nap alatt kelnek ki a fiókák és 13-15 naponap hagyják el fészkeiket.

Táplálékát elsősorban magvak képezik, de a fiókanevelés időszakában természetesen kiegészítő eleségként ott van, ott kell lennie a rovaroknak is, hiszen az utódoknak egészséges fejlődésükhöz nagy szükségük van az állati fehérjére is.

Tengelic (*Carduelis carduelis*)

Az ivarérett madarakat igen könnyű felismerni jellegzetesen piros, fehér és fekete fejükről, illetve a fekete szárnytollak széles sárga szalagjáról. (*Jószerevel a hímek és tojók egy színezetűek – nincs ivari dimorfizmus.*)

A fiatalok színezetében nincs piros szín. Teljes hosszuk mintegy 12 cm.

A ritkás erdőkben, a fásorokban és azok mentén, kertekben, gyümölcsösökben, temetőekben és elővárosokban, falvainkban egyaránt ott vannak. Magevő madárként a költési idejükön kívül a gázosokban, utak mentén fedezhetjük fel őket, amint közeledtünk az aszatról és bogáncsfélékről, más növényekről a fákra repülnek kedves-halk, kellemes csicssergéssel, csiviteléssel kísérve röptüket.

A télire összeverődött csapatokban a hímek már akár februárban elkezdnek énekelni, majd e csapatok április elején feloszlának, s kialakulnak a párok.

A tojó a kilombosodással 10-12 nap alatt építi a jól elrejtett apró fészek-remekművét lombhullató, vagy fenyőfák kinyúló oldalsó ágainak villájában, ritkán négy méter alá. Kedvelik az ember közelségét a fészekhely megválasztásánál is.

A fészken ülő, kotló tojót a hím a begyéből eteti. Magyarországon általában két alkalommal költenek, amikor az általában öt tojásból 12-13 nap alatt kelnek ki a fiókák és 13-15 napig maradnak a fészekben. A szülők a fészekben levő fiatalokat először elsősorban rovtáplálékkal látják el, majd egyre nő a mageleség aránya, mellyel a fészküket elhagyó madarakat is táplálják még 8-10 napig. A fiatalok ezután a revírjüket is elhagyva nagyobb csapatokba tömörülnek, s járnak táplálék után. A csapatok akár több százas csoportosulássá is duzzadhatnak, melyek akár egész télen együtt maradnak és más pintyfélékkel is kiegészülnek. A nagycsoportos együttlét előnyt jelent a táplálékkeresésnél és elsősorban a karvaly által jelentett veszély elkerülésénél.

Télen a tengelicek, a „stiglic”-ek bármely gázosban, hóból kiálló kórón, bojtortján, vagy bogáncsfolton megfigyelhetőek. A karvalyon kívül a tartós ónos eső lehet ellensége.

Fenyőrigó (*Turdus pilaris*)

Fekete rigó nagyságú, illetve a június hónapban bemutatott énekes rigóhoz nagyon hasonlító madár. A kifejezetten társas természetű madár feje szürke, begye és melle rozsdássárga alapon feketével foltozott.

Hangja a jellegzetes „sak-sak”. A ligetes -, ártéri erdők, parkok, kertek lakója. Hazánkban egyre terjeszkedik, mind több helyen fészkel, de legnagyobb számban az őszi-téli vonuló csapatai tűnhetnek fel számunkra, akár a lakott területeken, pl. az ostorfák termését csemegézve. *(Igen nagy meglepetésben lehet része az autótulajdonosnak, ha éppen egy ilyen vonuló csapat által ellepett fa alatt parkolt!)*

A csoportosan, telepesen fészkelő madarak egy időben kezdik építeni fészkeiket, mely a fekete rigóéhoz hasonlóan mély, azt változatos magasságban helyezik el. A fészektelepeket elszántan védik, pl. a beható varjúfélékkel szemben, mely védekezésben az ürülékükkel való lefecskendezést is segítségül hívják. A fészkek alig egy hét alatt készen állnak a tojásrakásra. A 4-7 tojásból 12-13 nap alatt kelnek ki a fiókák, melyek hasonló idő után hagyják el fészkeiket.

A párok általában két fészkealjat költenek ki április és június között.

Táplálékukat giliszták, csigák, rovarok képezik, illetve ősszel, télen főleg bogyókat, terméseket fogyasztanak, így pl. az említett ostorfa, a pagodafa, a boróka termését.

Régen tömegesen fogták, főúri csemegének számított, - ma természetesen védett.

(Egy alkalommal a Bükk északi oldalán egy völgyben, egy emlékezetes januári vaddisznóvadászat alkalmával hosszú-hosszú percekig gyönyörködtem a völgyhosszában vonuló fenyőrigók sok ezres tömegében – ők tették emlékezetessé e napot.)

Tőkésréce (*Anas platyrhynchos*)

A leggyakoribb és legismertebb récefajunk, házi kacsáink őse.

A hím madár, a gácsér feje, nyaka fémesen csillogó zöld, jellemző rá a két pár kunkorodó faroktolla is. A csőrének színe zöldes, míg a tojóé sárgás. Ez a bélyeg a nyugalmi ruhás madaraknál akár az ivarok elkülönítésére is szolgálhat, amikor a két nem tollazata szinte azonos. Mindkét nem szárnytükre ugyancsak csillogó, de kék színű, fehér szegéllyel.

Szinte az egész Eurázsiai kontinensen és Észak-Amerikában is a leggyakoribb faj. Vonuló madár, de csupán részben, hiszen a be nem fagyott vizeken áttelel, így az erős hidegben nagy folyóvizeinken gyűlik nagy csapatokba.

A tőkésréce párválasztása, udvarlása már az ősz folyamán elkezdődik, hogy a színes ceremóniák tavasszal folytatódjanak – érdemes rá figyelmet szentelni.

A tojó választ párt a hímek közül, akivel akár már a telet is együtt tölti.

A tojásrakási, költési idő általában már márciusban elkezdődik. Amikor akár a vizektől távolabbi, fűszálakkal és pihetollakkal bélelt fészekben, miután a tojó naponta rak egy tojást, teljes lesz a 10-12 tojásból álló fészekalj, indul a kotlás. A fiókák 26-28 nap múlva látják meg a napvilágot, majd szinte azonnal követik anyjukat a vízre.

A tőkésrécek szinte mindenevők, a vízben és a vizek partján egyaránt fogyasztják a növényeket, azok leveleit, gyökereit, magvait, a csigákat, lárvákat, az ebihalakat, valamint ritkán a kifejlett békákat is. Aratás után esténként a gabona és kukoricatáblákat látogatják, s szedegetik az elhullott magvakat.

Nem védett madár, a rá szabott vadászati idényben vadászható, amikor is elsősorban az esti és hajnali húzáson való elejtése hangulatos és egyben igen jó vadászsport is, mivel a récék igen gyors röptű madarak.

Mezei nyúl (*Lepus europaeus*)

Szintén közismert állatfaj, vadászható, és szeretném megjegyezni, hogy nem ő, hanem az üregi nyúl a házinyulaink őse. Szinte az egész világon elterjedt, illetve ahol a mezei nyúl nem lelhető fel, ott a rokon fajok helyettesítik. Minden érzékszerve a biztonságát szolgálja. A nagy fülek és szemek, a kitűnő szaglása és nem utolsósorban hosszú lábai.

Magányosan élő állat, általában ragaszkodik elfoglalt, megszokott területéhez, párzáskor láthatjuk párosan, vagy többedmagával. Ilyenkor – a bagzási időben gyakran látunk több, hat-nyolc nyulat is kergetőzni, ami a sok baknyúl jelenlétét, a nőstények kárára kitolódott ivararányt is jelentheti.

A párzás kedvező időjárás esetén akár már februárban is elkezdődhet és az év folyamán akár ötször is ismétlődhet. Meg kell jegyezni, hogy a túl korai és késői almok az időjárás áldozatai lesznek általában.

A mezei nyúl és így kölykei sem viselik a nedvességet. Nagy számban szedik áldozatukat közülük a mezőgazdasági munkák munkagépei is, a különböző talajmunkák, a betakarítások alkalmával.

A március, áprilisban kezdődő 2-3 fialás a legéletképesebb, amikor az első almoknál 1-2, majd 2-5 kölyök rejtőzhet a földbe vajt vacokban. Az újszülöttek nyitott szemmel és szőrrel fedetten születnek, s lapulnak vackukon, várva szoptató anyjukat. Ekkor még nincs szaguk, mely elárulhatná őket.

Táplálékukat a vadon növő fűvek, lágyszárú növények, a gabona, szántóföldi zöldtakarmány, míg elsősorban télen a rügyek jelentik. Jelenlétükre, állománysűrűségükre meghatározó az intenzív mezőgazdálkodás, pl. a betakarításokat követő talajmunkákkal együtt járó gyors élettérváltozás, melyet a mezei nyúl igen nehezen visel. Ugyanakkor a kisparcellás művelés az állományukra pozitívan hat.

Ellenségei a ragadozók közül a róka, a mezei görény, a héja, de valamennyi kártétele minimális, elsősorban a beteg egyedekre szorítkozik, ugyanakkor a széles munkagép nem válogat! További állománycsökkentő tényező elsősorban a kedvezőtlen időjárás, a sok csapadék, a nyirkosság.

A mezei nyúl az apróvadász területeken a vadgazdálkodás jelentős tényezője, bevételi forrása. A megfelelő színvonalú vadgazdálkodás keretében folytatott, szakmailag és etikailag is helyén levő vadászat a mezei nyúl állomány javát szolgálja, bármily hihetetlen.

Kellemes tél eleji programokat kívánok, bakancsokat fel, távcsövet nyakba, fényképezőgépet, természet a hátizsákba (figyeljünk oda a rum-tea arányra) és irány a természet.

Csodálatos fotók készítői-birtokosai lehetünk a zúzmarás-ködös-csöpögős, színes-színtelen, de soha nem élettelen erdőben és az első hó leeste után még inkább kinyílik a csodatár a hóba rajzolt nyomokon keresztül is. Csodáljuk meg azokat is a többi életjellel együtt, köztük a mezei nyulak lábnyomainak „ypsilon”-ját.

Balog István

a Természetismereti rovat írója, szerkesztője

AUDITOR

Szávai Attila írása

Józan paraszti managementszemlélet

Október huszonhárom. A hûvös, nehéz, ragadós bánki ködben úgy mozognak a tóparti emberek (én is), mint mikor fogsz egy vödör abárlevet, belemártod arcod (fülig abárlében, kétpofával a matériában), majd egy közepes szobahangerőt téve valamely népdalba, szépen a felszín alatt beleéneked az abárlébe. Ilyen most a tópart hangulata. A kacsák hallgatnak. Talán mert népdalokat dúdolnak magukban. Közönyük jelentős.

Aloe Tivadar a szokásos vasárnapi leánynevelést tartotta (kell a józan paraszti managementszemlélet, mondta magában a köpcös férfi) Verának a konyhában, a bár kissé lófogú, de arányos tekintetű leánynak. Fogaival kapcsolatban apja azzal szokta vigasztalni, hogy a tévében látott modellek ugyan nem lófogúak (legfeljebb lóeszű némelyik), mégsem megy mindig botlások nélkül az életük. Nekik is nőnek eldobott (átvitt értelmű) vödörök a kifutón, amelyeket aztán lehet szépen kerülgetni, nagyokat botlani bennük, ha a szükség úgy kívánja.

Erről, hogy kerülgetni, Aloe Vera egyből arra az esetre gondolt, mikor a helyi egyháztanács egyik tagja egy kivételesen részeg pillanatában ücsörgött a (az őszi napfénytől langyos) templomlépcsőn. A mámor oka máig vita tárgya, viszont emlékezetes volt, hogy többen kerülgették ott őt ültében, volt, aki csak a tekintetével kerülte, volt, aki a botjával, járókeretével. A férfi közben azt nyöszörögte elcsukló hangon a lépcsőknek: itt vagytok, lépcsők, fészesen, mozdulatlanul, nem mondom, hogy élettelenül, hiszen bennetek is ott van a lehetőség, a fejenkénti tíz centiméternyi helyzetelőny lehetősége. De ha rám hallgattok, lépcsők, nem keltek inkább életre, nem kezdtek el ugrálni, összeugrálni a világot, mint mi emberek, ez a csordányi szétszaladt birkapapagáj. A kapatos egyháztanács tag teli tenyérrrel a lépcsőt verve folytatta, hogy tudjátok meg: bizonyos angyalok direkte kerülnek az életet, nehogy besikerüljön a végén, aztán fizethetik a téháemeket, egyebeket, valóperes ügyvédek, részeg kőműveseket. Van az a hibamennyiség és kockázati mérték, amiket nem kompenzálnak a jó versek, naplementék, tejszínhabbal díszített házikolbász-kilométerek.

Visszont (mint láthattuk) a részeg kőművesek előkerültek, amit megköszönünk a jóembernek. Egy igazán részeg kőműves az egy igazán jó és megbízható kiindulási pont, viszonyítási alap, betonkeverőbe hullott lakmuszpapír, satöbbi, egyszemélyes kontrollcsoport, elég lesz.

Október 25.

A hétvége ismét a forradalom körül forgott médiaszerte, tévé, rádió, nyomtatott és villamos sajtó, az összes angyalok és szentek, nemzeti ifjak, álnemzeti álifjak. Félig sminkelt bemondónők gyakorolták magukban a bevezető hírek szavait és mozdulatait, hogyan kell fél szemmel elgesztikulálni a forradalom lényegét, hogyan kell szempillával lemorzézni a bemondást, a lényeges részeket, a hatásvadász mondathalászat és egyéb satöbbiket, mindennapi képzavarunkat add meg nekünk ma. De talán ezt mondtam már.

Vers:

Ha már az ember
Kora 50-60
Lelkében kissé
Mindig '56 van.

Annyival egészíteném ki a versfabrikátumomat, hogy igen, igazad van, viszont nem mindegy, hogy '56-nak ki, melyik oldalán áll. Most ismét nem nyúlok versekhez, vagy két-három évig (mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa); majd egyszer megfogalmazom pontosabban a versnemírás okait, következményeit, pozitív és negatív hatásait. De ez most nem az a ló, aminek mindkét oldalára jó esni. (Vigyázz: nehogy elszaladjon a ló, mielőtt áteshetnél bármelyik oldalára!)

Aloe Vera sem véletlenül gondolt néha a részeg köművesekre. Történt ugyanis, hogy nemrégiben úgynevezett pestiek költöztek a faluba, pontosabban egy pesti (derék, dalia) fiatalember, aki egy komplett építőipari brigádot hozott magával a messzi fővárosból (épület-felújítási céllal). Hiába mondta neki Aloe Tivadar, hogy itt faluhelyen is legalább olyan szép csendesen húz meg a malterban a cement, mint Budapesten. Itt is van munkaerő, ha borostásabb, ha fröccsszagúbb is. Az új (derék, dalia) szomszéd hamar megismerte az Aloe családot. Vagyis hát annak bizonyos részletét, tekintve, hogy az erősen látássérült anya (és feleség) más család után nézett, miután összejött orvosával (később még: kezelőorvosával, gyógyszerészével is). Összemelegedtek, mint a megmikrózott rakott krumpli. Csak, hát a krumpliban nincs annyi szexualitás, mint Aloe Tivadar hajdani asszonyában. Mondhatni, hogy a látáscsökkenését az igen aktív és igen attraktív szexuális étellel kompenzálta. Vagy, ahogy a nő mondta: Tivadar, én már csak a pinámmal látom a világot olyannak, amilyen. Ezt, hogy a feleség más család után nézett, ezt Tivadar szokta így mondani a szimpatikusabb vendégeknek, direkte meglovagolva a volt asszony testi (és az abból fakadó lelki) fogyatékoságát. Az új (derék, dalia) szomszéd szerint bizonyos értelemben mindannyian vakok vagyunk és a legtöbbször nincs más nyom utánunk, csak felrúgott vödörök, betaposott tepsishurkák, lerántott tévékészülékek.

Történt aztán, hogy valami vírus miatt lebetegedett a pesti brigád és muszáj volt a (derék, dalia) új szomszédnak a helyi erőt alkalmaznia. És a legenda szerint ekkor kelt életre, kapott szárnyra, indult meg az emberi sors olykor trágáival kikent ösvénykéjén, hogy (nagylevegő): józan paraszti managementszemlélet. Mint fogalom. Mint állapot. A helyi brigád (ahogy ők maguk mondták: a felszabhadzsereg) kissé kapatosan látott munkához az első nap. Szó szót (tégla téglát) követett, mikor ordenáré, frecskolós nevetés tört ki a munkások közt. Ugyanis oda értek Aloe Tivadar és korábbi családja legendás házasetének anekdotákban történő (elkövetett) felidőzésében, ahová. Oda, mikor Aloe Tivadar egy kormos és tojásrántotta-maradékokkal szegélyezett (csipkézett) serpenyővel és a hozzá tartozó (józan paraszti, managementszemléletű) balkezes lendítésű pofonnal leütötte a szájfényt szeretett neje ajkairól. Először derült ki ugyanis, hogy más is alaposan tájékozott felesége ágyékát illetően, vagy, ahogy ezt Tivadar üvöltötte, félrekürtál bazmeg (aztán ugyanezt elismételte, de már nem felkiáltó módban, hanem csendes, belenyugvó, lehorgasztott fejű kijelentő módban).

BEMUTATJUK

Helytörténeti Emlékház

Érsekvadkert, Rákóczi út 97.

Réti Lajosné, nyugdíjas pedagógus vagyok. 1964-ben költöztem a községbe, amikor összeházasodtunk a tanárként itt élő férjemmel. Első látásra megfogott a szép, színes népviselet, amit akkor még többen viseltek. Gyermekkoromat juttatta eszembe, mert szülőfalumban gyakran kölcsönvettem barátnőim sokszoknyás gyönyörű szlovák viseletét, fájjalva, hogy én nem azt hordhatom nap-mint nap. Ez az erős vonzódás örökre megmaradt bennem.

Az évek múlásával egyre többen vették le a régit, helyette „úri” ruhába öltöztek Vadkerten, nem becsülték már az őseik viseletét nagyra. Férjem, Réti Lajos, aki rajztanárként dolgozott, amellet fiatal korától sokat fényképezett, többször lerajzoltatta tanítványaival az itteni ruhák hímzés motívumait, szöttesek mintáit. Rengeteg fotót készített a helyi lakosokról, tanítványokról, családokról, eseményekről, népviseletben.

Egyre erősödött bennünk az elhatározás: meg kell mentenünk a lassan veszendőbe menő értékeket, amíg nem késő. Természetesen ez nem csak a népviseletre, hanem minden itt (hagyományos környezetben, régi”kontyos”házban, eredeti bútorok közt) élő, jellegzetes életvitelt folytató lakosra is. A néphagyományok lassan feledésbe merültek, a közösséget összetartó fonók, májfaállítás, regruta (itt reguta) búcsúztatás, farsangi szokások, közös dalolások helyett a TV került ezek helyére, így a közösségi élet is megszűnt, hiszen a legtöbb családban az otthonülő szórakozás vált divattá.

Tudtuk, hogy így az itt élők szegényebbek lesznek lelkükben, mert hiányozni fog a kapocs, amely összeköt a régmúlttal, szülőföldünkkel. Elsorvadnak a gyökerek, a fiatalok nem fogják megismerni őseik, a paraszti élet kemény, embert próbáló hétköznapijait és szép ünnepeit, az ezekhez kapcsolódó szokásokkal együtt.

Nagy a felelősség a helyben levő óvoda és iskola pedagógusain, hogy át tudjuk-e örökíteni gyönyörű népviseletünket, az eddig itt élő népi kultúrát a jövő nemzedéknek. A hagyományápolásban meg kell látnunk az értéket, egyszerű szépséget. Ennek a viseletnek a hordásához, viseléséhez kellő alázat és tisztelet szükséges! Kiengedett hajjal, festett szemhéjjal, körömmel, hatalmas fülbevalókkal, órával, körömcipővel népviseletbe öltözni nagyfokú igénytelenség és tiszteletlenség. Aki nem látja meg benne a szépet, értéket, inkább ne vegye fel!

A több évtized alatt bár többször cserélődtek falunk vezetői, de valahogy nem sikerült náluk elérni, lássák meg, mennyire fontos lenne egy igazi palóc stílusban, helyi jelleggel hagyományosan megépített házat megvásárolni tájháznak, pedig egyre több régi házból költöztek ki a temetőbe volt tulajdonosaik és vették meg idegen betelepülők, saját ízlésük szerint átalakítva azokat. Mivel mást nem tehettünk, gyűjtögettük a saját garázsunkba, lakásunkba a szép ruhákat, kisebb tárgyakat, stb. Férjem sok, még meglevő régi padlást átkutatott, az itt-ott még fellelhető új kincsekkel gazdagítva a gyűjteményt. Sokszor mentünk veszélyes, korhadt padlásterekre, szerencsére baleset egyszer sem ért.

Na, azért egy alkalommal veszélyes helyzet alakult ki. Gyerekkori iskolatársa szólította meg: -Gyere, nézzünk fel a házunk padlására, hátha találunk még ott valami Neked való holmit!

Kissé többet ivott a reggeli pálinkából a jókedvű adakozónk, (ám ezt csak később vettük észre) bátran lépkedtek felfelé egymással tréfálkozva a létrán, amikor kiderült, a padlásra vezető létra rövidebb a kellenél.

-Kapt el a kötelet, én is így szoktam felmenni! –bízta férjemet a régi barát. Éppen erre értem a felnyitott padlásajtó alá, senkinek sem kívánom azt a látványt, ahogy a két hetven körüli, magukat fiatalnak képzelő „fiú” fellépett a padlásra. Vállalkozásuk sikerrel járt, mert több újdonságot hoztak le, illetve dobtak le zsákban, így miután épségben maguk is leérkeztek, nagyon megkönnyebbültünk. Mindenesetre, utána elhatároztuk, ezután körültekintőbbek leszünk, mielőtt kincskeresésbe fogunk!

Szomorú eset mutatja, mennyire nem érzi fontosnak némelyik negyvenes nemzedékhez tartozó, milyen értékes holmit dob ki, értékmentés helyett. Lomtalanítás volt falunkban, egyik óvónő kollégánk autójából észrevett egy halom ruhát az egyik ház előtt, megállt, ámulva látta, kifogástalan állagú népviseleti ruhák vannak az utcára kirakva, elszállításra várva. Ügyesen autóba rakva, örömmel hozta el az emlékház ruhatárát gazdagítva, nagy örömünkre.

Végre, sok év után a falunkban levő Drágffy kúriában kértük meg az új tulajdonost (aki Budapestről költözött le, hogy ott művészeti galériát nyisson fiatal művészeknek), adna át ideiglenesen 2 helyiséget, hogy az összegyűjtött dolgokat elhelyezhessük. Így 2001-2005-ig ott volt a berendezett Tájszoba, amiért hálásak voltunk.

2005. október 23-tól kaptuk meg Helytörténeti Emlékház néven a Rákóczi út 97. szám alatti régi nagygazda házat, jellegzetes nagykapuval. Régebbi tulajdonosa Krausz Miksa gabonakereskedő volt. Utána Molnár István lakott benne családjával. Az épület a község tulajdona, az Emlékházat férjemmel működtetjük, előzetes bejelentés alapján látogatható, minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Belépődíj nincs.

A népviseletes ruhatár kezelése különleges hozzáértést igényel, a szoknyák beráncolását csak hozzáértők tudják megfelelően elvégezni, hajtogatni, rendben tartani. Főként, aki viselte is életében. Szerencsére a 2000.-ben alakult Nyugdíjas Klubban (vezetője: Füle Béláné nyugdíjas kolléganőnk) több ilyen tagunk volt. Természetesen férjemmel mi is beléptünk. Az ember nagyságú bábok készítésénél, öltöztetésnél, fejdíszek kötésénél a hozzáértő asszonyok munkálkodtak velünk együtt. A bábok készítésében segítettek: Fábíán Istvánné (Laczo Ilona) Fejdísz, kontykendő kötetést testvére Szabóné Laczo Mária készítette. A bábokat férjem faanyag alapból rakta össze, majd az alsótestet kitömtük ronggyal, a felsőtestet szivacszerű, rugalmas béléssel. A fej kirakati bábokhoz készült papírmasé...

A 2000-ben alakult Nyugdíjas Klub, a 2005-ben létrejött Népdalkör, a Múltidéző Néphagyományörző Egyesület is segítők, ha úgy adódik. Ugyanis ugyanazok a személyek alkotják azokat is. Mindegyik az Emlékházhoz kötődve működik. Télen szoktunk együtt dolgozni, varrni ott. Így próbáljuk együtt a hagyományokat őrizni.

Köszönjük a figyelmet!

Réti Lajosné Margitka

Mesemondó fiatalok az Emlékházban, egy filmfelvétel után

Képek az Emlékház anyagából

EMLÉK
s edről mely 1880. év. Január hó 20. Kedve
MÁRIA-val történt. Vedd Kedvessen
szentkezvénnyel, az igazság és igazság útján.

Réti Lajosné Margitka és Réti Lajos a Helytörténeti Emlékházban, 2009. 11. 02.

PÁLYÁZATOK

A **dokk.hu** költészeti portál és a **Közösség az Emberi Fejlődésért** meghirdeti a **Világ Körüli Menet** programsorozat részeként második verspályázatát. A Menet az Erőszakmentesség világnapján indult Új-Zélandról, november 4-én ér Magyarországra és 2010 január 2-án végcéljához, Argentínába, Punta de Vacasba.

Ahogy első, úgy második pályázatunk is az erőszak, erőszakmentesség, a háború és a megbékélés témaköreit szeretné körüljárni. Három kategóriában várjuk a jelentkezéseket:

1. kategória: Formába erőszakolva

A téma az agresszió és az arra adható válaszok, a forma kötött, legyen szonett, epigrama, villanella, limerick, anakreóni strófa, madrigál, ballada vagy egyéb, a Szepes-Szerdahelyiben létezőnek titulált kötött versforma, stóraf szerkezet.

2. kategória: Hommage a Háború és béke

Tisztelgés vagy éppen tiszteletlenkedés az elődök előtt. Segítségképpen a zsűri ajánl néhány verset, de a pályázó maga is kiválaszthatja azt az alkotást, melyhez hommage-t, párverset, cáfolatot vagy újraértelmezést ír. Az esten nem csak a pályázó versét, de az eredeti, ihlető verset is be kell mutatnia a jelentkezőnek.

Ajánlott versek:

Balassi Bálint: Egy katonaének

<http://www.mek.oszk.hu/00600/00609/00609.htm#61>

Jékely: Háborúból

http://dia.pool.pim.hu/html/muvek/JEKELY/jekely00001_kv.html

Kafka Margit: Záporos folytonos levél

<http://www.mek.oszk.hu/00700/00710/html/vers0007.htm#0096>

Kányádi Sándor: Háború

<http://mek.niif.hu/02600/02673/html/vers0401.htm>

Komjáthy Jenő: Dac

<http://www.mek.oszk.hu/00700/00739/00739.htm#142>

Orbán Ottó: A háború szépsége

<http://dia.pool.pim.hu/html/muvek/ORBAN/orban00838/orban00861/orban00861.html>

Petri: Háborús jelenet

http://dia.pool.pim.hu/xhtml/petri_gyorgy/Petri_Gyorgy-Osszegyujtott_versek.xhtml

Weöres Sándor: Századvég

http://www.weores-bp.sulinet.hu/weores.htm#_Toc93666783

3. kategória: Szabadság határok nélkül (avagy Szabad a pálya, amennyiben a pályázó már bizonyított kötöttfogásban is).

Bárki jelentkezhet az 1. vagy 2. kategóriában, de a pályázat kikötése, hogy a zsűri csak annak jelentkezését fogadja el a 3. kategóriában, aki legalább egy másik kategóriában is elindul.

Az egyes kategóriák értékelése mindezen túl nem függ egymástól, de a zsűri fenntartja magának a jogot, hogy ha az egyik kategóriában kevés értékelhető alkotás érkezik be, akkor nem osztja ki az első öt helyet, ám a nem kiosztott helyeket más kategóriában még kioszthatja.

A pályaműveket háromtagú zsűri bírálja el, melynek tagjai: Kiss Gabriella, Németh Bálint és a Humanista Mozgalom képviselőjében Kollár Adrien.

A költeményeket az eroszakmentesseg.verspalyazat@kukac.gmail.com e-mailcímrre kérjük eljuttatni csatolt fájlként, legkésőbb *november 20-án éjfélig*.

Az esetleg felmerülő kérdéseket is ezen a címen lehet feltenni, vagy a dokk.hu-n Németh Bálint üzenőfalán, illetve Kollár Adriennek a doktoradrusz@kukac.gmail.com címen vagy a 06/70/506-2712-es telefonszámon.

A kategóriák legjobbjai kerülnek felolvasásra a 2009. november 27-i, Gödörbéli, a Dokk és Közösség az Emberi Fejlődésért által tartott közös esten. A szerző esetleges akadályoztatása esetén a verset kiválasztott művészek tolmácsolják, de szeretnénk, ha minél több díjazott tudna eljönni és maga felolvasni művét.

A menetről az alábbi linkeken olvashattok részletesebb információkat:

<http://www.vilagbekemenet.hu>

<http://www.eroszakmentesseg.tk>

A Magyar Rádió dráma-pályázatot hirdet

A pályázat nyílt, azon bárki, magyar nyelven írott új irodalmi művel nevezhet. Más nyílt vagy meghívásos pályázatra, esetleg felkérésre született drámával jelen pályázaton indulni nem lehet. Pályázni bármely műfajban (pl. tragédia, szomorújáték, komédia, bohózat) lehet.

A pályázat meghirdetője olyan szöveggönyveket vár, melyek magas irodalmi színvonalon ragadják meg korunk problémáit, hangulatait, életérzését, és amelyek rádiójáték céljára illetve színpadi feldolgozásra is alkalmasak.

A pályázat jelíges.

A pályamunkákat a Magyar Rádió zrt. Művészeti Produkciós Szerkesztőségére kell postai úton eljuttatni (1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5.-7.), zárt borítékban, azon feladó helyett a jelíget feltüntetve.

A formailag érvényes pályázatnak tartalmaznia kell:

- a szöveggönyvet két példányban kinyomtatva
- a szöveggönyvet elektronikus hordozón (CD)
- változatlan tartalommal kitöltött és aláírt Nyilatkozatot, amely a jelíggel azonosítja a szerző személyét, egy eredeti példányban, a jelíggel megjelölt külön zárt borítékban.

A nyertesekkel a pályázat kiírója az eredményhirdetést követően felhasználási szerződést köt a felhasználás terjedelméről, mely egyebek közt kiterjed a rádiójáték rögzítésére és korlátlan számú sugárzására, továbbá a mű színpadra állítás céljából, színházaknak történő átadására, avval, hogy a pályadíj kiváltja a színműért járó megírási díjat. Színházban történő felhasználás esetén a felhasználó színház és a szerző az ismételt felhasználásért járó díjazásról (royalty) külön megállapodást köt. A felhasználási jogok pontos terjedelmét a pályázati kiírás részét képező nyilatkozat tartalmazza.

A pályadíjak:

1. helyezett: 2.000.000.- Forint

2. helyezett: 1.500.000.- Forint

3. helyezett: 1.000.000.- Forint

A pályaművek beérkezési határideje: 2010. február 15. (postabélyegző)

A pályaműveket a Magyar Rádió zrt. dramaturgjaiból, rendezőiből, valamint neves művészekből és szakemberekből álló zsűri bírálja el. A zsűri döntése végleges, azt jogi úton érvényteleníteni nem lehet.

A pályázat kiírója fenntartja magának a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa, valamely díjat ne adja ki, továbbá valamely helyezést és annak díját megossza.

Döntését a zsűri a tervek szerint 2010. március 27.-én, a Színházi Világnapon hirdeti ki.

JÖR EGETKIVAN
JULI 2KA

BORSI ISTVÁN

Madárvonulás

Rideg, késő ősön lúdcapatok éke
Szántja fel az égi szürkéskéket.
Mögöttük ködkabátban lopva
A dermedt csend atyja közeleg.

Már rég elsuhant mindaz,
Ki langy szelekre vágyott.
Mond, mit vársz-e világtól
Tétova pacsirta, véreid rég
Napsütötte végeken tanyáznak!

Már nincs erőd, hogy tornyos,
Hetyke röptéddel, végtelen
Éneked szívet gyógyító dallamával,
A mezők és földek gyöngyös
Homlokú gazdáit nap, nap után
Ingyen is megáld.

Már nincs erőd, hogy emelkedj,
S érettünk meséld a magasság
Mámoros, szédítő szépségét.
Karvaly tépte tollaid borzongva
Rázzák magukról a friss zúzmarát.

Itt maradt a tündérlelkű dalos madár.
Pacsirtám, drága madaram!
Fogadd el kinyújtott kezeket,
Érted lenyúlva a mélyre, s téged,
Saját fejük fölé, a magasba emelhetnek!

Vesd hát le elnyűtt sáros tollruhádát,
Mely alatt nő könnyű angyalszárnyad,
A vak szemektől sosem látva,
Kibomlott végre a hajnali csillogásban.

Ne várd meg hát a nyári szellőt!
Hagyd, hogy mostantól a Fény emeljen
Talán túl, talán innen, az Ő kedve szerint.
Ne félj, hisz mit mondok igaz!
Omló, földi viasz okozta az égből
Ikarosz halandó, szédült zuhanását.

Emelkedj a fényben, s kerülj
Minden napnak háta mögé.
S a dicső korona a Te fejed köré
Szintúgy, lágyan vibrálva elterül.

Drága, dalos pacsirtám!
Huss, ne szállj! Illanj, s dalolj!
S itt, egybekulcsolt kezek és kisírt,
De már ismét nevető szemek utánad
Örökké a magasságos eget kutatják.
Bízzán, hogy megújult érkezésed
Közénk már mától is várható.

Égen túl és földek felett tisztán
A szeretett dallamát trillázd,
Melyre mi is oly régen áhítózunk.
Borítsd be ezrek és ezrek fázós testét
Világláta angyali szárnyaddal.
S a dalra tavasztáncot járunk,
Hogy e Föld ismét virágozzék.

Majd, ha ismét itt a kikelet,
Meleg fészkekből ezernyi
Angyali madár, talán mi velünk
Együtt, az égig emelkedik utánad.

Pacsirtám, örök párom!
Ha mégis tovalibbensz vállamról,
Hirtelen aggá aszódott, göcsörtös
Görbe ujjaim ragadják magukhoz
Májá lassan tűnő homályos fátylait,
Hogy az Igazság ablakán
Szabadon áramolják a Fény.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Arad hangjai

Aradi főtér és Mosócz között
harangszó szárnyán száll a fecske,
otthoni, magyar akcentussal
megszólal a balkáni-gerle.

Reggel hat óra, (otthon öt van)
nálunk is épp most harangoznak.
Szállnak a fecskék, boldogan
csirrognak jegenyés patakpartnak.

Árpaföldek az utak mentén,
pont olyanok, mint Pest környékén,
- egy ez a táj és egy a lélek,
ez vibrál a harangszó mélyén.

E havi számunk szerzői:

Balog István (Békés, 1951) Felsőpetény, kézműves, erdei iskola vezető, "világutazó"

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő, festőművész

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kontra Mrika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó, művelődésszervező, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Magdás Emőke () Szatmárnémeti, író, költő

Maglódi Imre (Balassagyarmat, 1968) Nagyoroszi, BV tiszthelyettes, költő

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest, író, költő

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő, író

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, művelődési ház igazgató

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Videcz Ferenc (Hidas, 1944) Hidas, író, költő

Záhorszki Mónika () Nagyoroszi, rajztanár, képzőművész

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Természetismeret:
Balog István

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com

www.karaffagy.blogspot.com

hgev@freemail.hu

bajkalamour@freemail.hu

Terjesztés kizárólag PDF formátumban.

Október eleje a Drégelyi várnál (Karaffa Gyula fotója)